

Institutt for arkeologi, historie, religionsvitenskap og teologi.

Jehovas vitners soteriologi

Hvilke konsekvenser får deres kristusforståelse for frelsesyntet?

Tommy André Strøm Andersen

Masteroppgave i Teologi...REL-3901...mai 2021

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Tema og problemstilling.....	1
1.2	Litteratur.....	1
1.3	Metode.....	4
1.4	Utforming og opplegg.....	6
1.5	Hvorfor bruke Bibelen?.....	7
1.6	Språk.....	7
2	Jehovas Vitner.....	9
2.1	Historie.....	9
2.2	Bibelsyn.....	12
2.2.1	Vaktårnselskapet.....	14
2.2.2	Det tiltagende lys.....	15
3	Jehovas vitners soteriologi og kristologi.....	17
3.1	Frelsen.....	17
3.1.1	Frelseslære.....	18
3.2	Jesu natur.....	20
3.2.1	Jesu tre livsfaser.....	20
3.2.2	Erkeengelen Mikael.....	22
3.2.3	Hva er Jesus?.....	23
3.3	Jesu betydning for frelsen.....	23
3.3.1	Løsepenge Jesus.....	24
3.4	De nødvendige skrittene.....	26
3.4.1	Arbeide på frelsen.....	28
4	Bibelen som argument.....	31
4.1	Bibelbruk.....	31
4.1.1	Tolking av Bibelens skrifter.....	32

4.2	JVs bibelbruk	35
4.3	Kravene for frelse	36
4.3.1	Vise tro	36
4.3.2	Forkynne offentlig.....	39
4.4	Johannes 1:1	42
4.5	Avslutning	45
5	Jesus og gjerningene.....	47
5.1	Hvilken frelseslære?	49
6	Oppsummering og konklusjon	51
7	Litteraturliste	53

Forsidebildet

Forsidebildet er hentet fra <https://www.jw.org/no/hva-bibelen-laerer/sporsmal/jesus-frelser/>

17.05.2021

Forkortelser

JV – Jehovas vitner, om organisasjonen

Vitne(ne/r) – Jehovas vitner, om medlemmer.

NV – Ny Verden bibeloversettelse

No11 – Norsk bibel 2011 utgaven

NA28 – Nestle-Aaland Novum Testamentum Graece 28. utgave.

UBS – United Bible Societies

Introduksjon

Helt siden jeg var med på et nattverdsmøte hos Jehovas Vitner (heretter forkortet som JV) har deres lære interessert meg. Møtet ble en helt spesiell opplevelse for min del.

Selv er jeg protestant og hører til en forsamling knyttet til Norsk Luthersk Misjonssamband (heretter forkortet som NLM). For meg er nattverden helt spesiell. I den får jeg komme frem med mine tomme hender og ta imot Jesu legeme. Jeg får holde et beger med hans blod, og jeg får drikke det. Jeg får, helt konkret, del i det blodet som skal vaske min sjel ren. Jeg ser for meg den første påsken for lenge siden, et sted i Egypt. Guds folk var blitt slaver for Faraos, de ble pint og tvunget til hardt fysisk arbeid. Frarøvet all frihet. Jeg ser for meg de var gått inn i en tilstand av å bare overleve. Gjøre så godt de kunne for å unngå pisker og sørge for at man var i live til å se sine kjære igjen på kvelden. Så, endelig får de ord fra den Gud de bare har hørt om. Herren har ikke glemt dem. Vi kan lese i starten av 2 Mos hvordan Gud viser sin makt for alle mennesker i Egypt. I kapittel 11 og 12 når historien et vendepunkt; Gud skal ta livet av alle førstefødte i hele Egypt. Det er grufulle scener. Igjen ser jeg for meg fortvilelsen til Israelsfolket 'Vi skal dø!' Men Gud har en plan. Den første påsken.

På den tiende dagen i denne [nyttårs]måned skal hver husfar ta et lam, ett til hver husstand [...] Dere skal ta vare på det til den fjortende dagen i denne måneden, og i skumringen skal hele forsamlingen av Israels menighet slakte det. Så skal de ta noe av blodet og stryke det på de to dørstolpene og på bjelken over døren i de husene hvor de spiser det. 2.Mos 12:2-7

Videre leser vi om Moses som forteller dette videre til Israelsfolket. At alle skal smøre blod fra lammet på dørstolpene sine og holde seg inne hele kvelden på den fjortende dagen i den første måneden *for Herren skal dra gjennom landet for å slå egypterne. Og når han ser blodet på bjelken og de to dørstolpene, skal han gå forbi døren og ikke la ødeleggeren slippe inn i huset for å slå dere. (2.Mos 12:23).*

Slik ser jeg for meg blodet gitt i nattverden renses meg. Slik at på dommens dags skal Gud se blodet på mitt hjerte og sende ødeleggeren videre.

Derfor ble det en sterk opplevelse for meg når jeg så alle i forsamlingen holde glasset med vinen, men bare sende det videre. De holdt det frelsende blod i hånden, men valgte å la det gå forbi slik at deres dørkammer står uten blod.

Til slutt en stor takk til min veileder Roald Kristiansen. Takk for god kommunikasjon tross at alt måtte skje digitalt, og for oppmuntring og konstruktiv kritikk i rette øyeblikk.

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

I denne avhandlingen vil jeg ta for meg Jehovas Vitners soteriologi (frelsessyn), med særlig vekt på hvordan den er påvirket av deres kristologi (kristusforståelse). Avhandlingen begynner med en introduksjon til JV, før jeg presenterer deres soteriologi og kristologi, og hvordan de er forent hos JV. Jeg kommer også til å skrive om deres bibelsyn, ettersom JV flittig benytter seg av bibelsitater for å argumentere for deres syn.

Så langt jeg vet er det ingen forskning som går direkte på Jesu betydning i JV soteriologi. Det finnes flere bøker som gir en fremstilling av Vitenenes lære, inkludert deres soteriologi og kristologi. Men da bare som en del av et mye større, mer komplekst verk.

I 2014 skrev Inge Willhelm Økland en masteravhandling ved NLA høgskolen, Bergen, en masteravhandling om JVs kristologi; *Jehovas vitners kristologi. En kritisk analyse av vitnenes lære om Sønnen*. Denne oppgaven er noe av inspirasjonen for min avhandling. Øklands masteravhandling viser inkoheren i JVs kristologi. Han tar også opp spørsmål ved JV soteriologi, og viser deres inkoheren her også. Blant annet viser han problemer som oppstår i deres soteriologi når de ikke holder seg til to-naturs læren, altså at Jesus er både menneske og Gud.

Jeg ønsker med denne avhandlingen å undersøke hvilke konsekvenser deres kristologi får for deres soteriologi. Jeg ønsker å undersøke hvor sentral plass ens egne gjerninger har når det kommer til frelsen, og hva Jesu offer konkret betyr. Jeg arbeider ut fra følgende problemstilling:

Jehovas vitners soteriologi – Hvilke konsekvenser får deres kristusforståelse for deres frelsesyn?

1.2 Litteratur

Når man skal forske på JV møter man på en del utfordringer knyttet til litteraturen. Zoe Katrina Knox påpeker i sin bok *Jehovah's witnesses and the secular world: from the 1870s to the present* at det finnes fire typer litteratur om JVs historie; 1. Det som er skrevet av

organisasjonen selv; 2. det som er skrevet av tidligere medlemmer; 3. kritikk skrevet av motstandere av organisasjonen; og 4. historiske studier.¹ Denne avhandlingen tar ikke for seg JVs historie, men jeg velger å bruke denne inndelingen. Det er da tre av de fire kategoriene som er nyttige.

JV har selv gitt ut masse litteratur, og det er et stort bibliotek tilgjengelig på deres nettsider.² I nyere tid er all litteratur utgitt fra organisasjonen selv, og står derfor uten noen navngitte forfattere. Når jeg i denne oppgaven viser til denne typen litteratur bruker jeg forkortelsen WBTS, en forkortelse på organisasjonens offisielle navn; Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Problemet med denne litteraturen er at den ikke er skrevet for akademisk forskning. Den er skrevet enten med tanke på bibelstudier innad i organisasjonen, eller som traktater som gis til folk utenfor for å forklare og argumentere for deres sak. Litteraturen skiller seg ikke fra annen litteratur gitt ut av andre religiøse organisasjoner i at de argumenterer for egen sak. Svakheten til JVs litteratur om egen lære mener jeg ligger i hvordan de bruker Bibelen for å legitimere deres synspunkt.³ Styrken ligger i at dette er primærkilder til JVs lære. Så langt det lar seg gjøre vil jeg bruke denne typen litteratur når jeg legger frem JVs soteriologi. Dette gjør jeg for å kunne presentere deres lære så nøyaktig som mulig.

Av **litteratur skrevet av tidligere medlemmer** vil jeg nevne Roar Henriksens bok *Gud bor i Brooklyn*, og M. James Penton *Apocalypse Delayed. The story of the Jehovah's Witnesses*. Henriksens bok er mer en selvbiografi om hans liv som et vitne og kamp for å finne et liv utenom organisasjonen. Jeg vil bruke et sitat herfra for å belyse problematikken med å bruke kilder fra tidligere medlemmer:

– Vil du vite hva Jehovas vitner står for, så spør oss, sier de, og legger til: – Ikke hør på frafalne som bare rettferdiggjør seg selv.
Jeg har selv brukt samme argumentasjon. Beklageligvis oppdaget jeg svært sent at jeg med slike tanker ikke bare krevde full forståelse for mitt syn, men også en absolutt tro på at hver eneste informasjon i Vaktårnet var en sannhet. På tilsvarende vis fikk heller ingen vite sannheten om jødeutryddelsen ved å spørre Hitler [...] Når et gammelt vindusglass sprekker og må skiftes, er det lettest å knuse det man ønsker fjernet. [...] Gammelt, skimrende glass, som i tillegg er sprukket, og som gir et fordreid bilde av virkeligheten,

¹ Zoe Katrina Knox, *Jehovah's witnesses and the secular world: from the 1870s to the present*, Histories of the Sacred and Secular, 1700-2000 (London: Palgrave Macmillan, 2018), 8–11.

² <https://www.jw.org/no/bibliotek/> og <https://wol.jw.org/wol/h/r3/lp-n>

³ Se kapittel 4. Bibelbruk.

er ubrukelige for den som vil se klart. Jeg har med boken valgt å knuse noen slike gamle glass.⁴

Selv om Henriksens bok ikke tar for seg deres lære, forteller dette meg at motivene et tidligere vitne har for å skrive en bok om JVs lære kan ha. Men ikke alle bøker skrevet av tidligere medlemmer bør forkastes helt uten videre. Pentons nevnte bok blir av Knox omtalt som en «“go-to” book on the Witnesses»⁵ Med dette mener Knox at Pentons bok er den foretrukne boken for dem som vil lære noe om JV. Jeg velger å bruke boken, særlig del to; *Concepts and Doctrines*, der han skriver om deres lære.

Litteratur skrevet av utenforstående er verdifull for teologisk forskning på JVs lære. De siste årene er det kommet flere bøker om emnet. Reidar Hvalvik skrev den første hele boken i Norge om deres lære i 1990. *Drømmen om det tapte paradiset*. Denne boken har som mål å vise at læren ikke stemmer overens med luthersk teologi. Her har Hvalvik tatt et standpunkt om at deres lære ikke er rett, og han skal vise hvorfor. Det å bruke en slik bok til å belyse JVs lære, vil kunne bringe ekstra utfordringer ettersom Hvalvik har det målet han har. Jeg har likevel brukt denne boken, og da særlig det han skriver om deres historie. Til religionsvitenskapelig forskning er boken *Jehovas Vitner – en flerfaglig studie* med Hege Kristin Ringnes og Helje Kringelbotn Sødal som redaktører nyttig. Her er det blant annet en religionsvitenskapelig fremstilling av JVs lære. Selv bruker jeg boken *Jehovah's Witnesses Continuity and Change* av George D. Chryssides. Også denne boken er nevnt av Knox som en troverdig bok om JV. Chryssides selv skriver i sitt forord at han i sin bok ikke søker å kritisere JVs lære eller som organisasjon, men å gi en empatisk fremstilling.⁶ Knoxes omtale av boken gjør det enklere for min del å bruke boken her, men selv om Chryssides forutinntatte meninger ikke er fremtredende i boken har jeg gjort en vurdering basert på Chryssides forord og omtalen fra Knox. Jeg har for det meste brukt denne boken til opplysning om JVs historie og til veiledning til å finne frem til sentrale temaer for min avhandling.

⁴ Roar Henriksen, *Gud bor i Brooklyn en bok om Jehovas vitner* (Oslo: Gyldendal, 2004), 7–8.

⁵ Zoe Knox, «The History of the Jehovah's Witnesses: An Appraisal of Recent Scholarship», *Journal of Religious History* 41, nr. 2 (2017): 258, <https://doi.org/10.1111/1467-9809.12425>.

⁶ George D. Chryssides, *Jehovah's Witnesses: continuity and change*, Ashgate new religions (Burlington: Ashgate, 2015), 1.

Zoe Knox har også skrevet to artikler i *Journal of Religious History*⁷. Dette er først og fremst artikler som etterlyser og viser hva som er skrevet om JVs historie. Men det hun skriver gir meg likevel verdifulle innblikk i temaet. Knox skriver blant annet om M. James Penton som ble kastet ut av organisasjonen for åpenlyst å stille spørsmål ved deler av dens lære.⁸ Dette er bare ett eksempel på organisasjonens indre kontroll. Dette er noe av det som gjør at jeg unngår en intervjubasert studie. Det kunne vært nyttig å gjøre en intervjubasert studie for å få et inntrykk av hva som er sentralt for de enkelte medlemmene i deres frelseslære. Men her ønsker jeg å undersøke den «offisielle» frelseslæren. Med offisiell mener jeg slik den legges frem av WBTS.

En siste ting å ta i betraktning når man forsker på troen til JV er at de mener troen utvikler seg over tid. JV skriver at etter hvert som tiden går og man studerer Bibelen mer så vil Gud opplyse menneskene til dypere forståelse om ham.⁹ Dette gjør at jeg tar flere hensyn når jeg studerer deres teologi. Jeg velger først og fremst å bare lese på kilder fra WBTS på nett, ettersom det er blitt oppdatert med tiden. Videre ønsker jeg å for det meste lese nyere litteratur både fra WBTS og fra andre, av samme grunn. Det er enda en grunn til at jeg stort sett bruker Pentons bok fremfor Hvalviks. Jeg bruker den tredje utgaven av Pentons bok etter som dette er den nyeste og den som er sitert av Knox.

1.3 Metode

Denne avhandlingen er en teologisk avhandling. Den tar for seg en del av den kristne tro. Videre er avhandlingen av systematisk teologisk art da den forsøker å forstå den kristne tro,¹⁰ dog bare en liten del av den kristne tro. For å kunne forstå hva Jesus Kristus betyr for frelsen

⁷ *Writing Witness History: The Historiography of the Jehovah's Witnesses and the Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania*, og *The History of the Jehovah's Witnesses: An Appraisal of Recent Scholarship* <https://doi.org/10.1111/1467-9809.12425> <https://doi.org/10.1111/j.1467-9809.2010.01030.x>

⁸ Knox, «The History of the Jehovah's Witnesses», 258.

⁹ Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania (heretter forkortet til WBTS), «Vi vandrer på lysets sti», 26, lest 25. februar 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2006126>. Lest 25. feb 2021

¹⁰ Torleiv Austad, *Tolkning av kristen tro: metodespørsmål i systematisk teologi* (Kristianssand: Høyskoleforlaget, 2008), 28–29.

slik frelsen presenteres av JV, vil jeg benytte meg av dogmatikken. Under følger en presentasjon av dogmatikkens hovedtyper og hovedoppgaver og hvilke jeg benytter meg av.

Torleiv Austad skriver i sin bok *Talking av kristen tro* om de tre viktigste hovedtypene innen dogmatikken. Den første er *analytisk dogmatikk*. Her er dogmatikkens hovedfokus å analysere og beskrive den systematiske teologi. Målet er ikke å tekke en normerende konklusjon ut fra forskningen. Analytisk, eller deskriptiv, dogmatikk gir det som Austad kaller for «universitetsteologi», en akademisk teologi som svarer til vitenskapsidealet ved et universitet. Den andre typen dogmatikk er den *diskursive dogmatikk* som går hovedsakelig ut på å aktualisere den kristne tro. Man forsøker å «ta leseren med seg» inn i aktuelle diskusjoner om hvordan teologien skal se ut i dag. Den siste hovedtypen dogmatikk Austad legger frem er den *normative dogmatikk*. Denne typen dogmatikk prøver, som navnet tilsier, og komme til normerende slutninger for den kristne tro. Man legger fem argumenter for og mot ulike konkurrerende meninger, og trekker en normerende slutning ut fra hvilken av meningene som er best begrunnet.¹¹

Selv om det ikke er klare grenser mellom de ulike hovedtypene, vil min avhandling være av analytisk deskriptiv art. Jeg søker ikke å aktualisere JVs soteriologi, eller undersøke om den er normativ for den kristne tro. Jeg ønsker simpelt hen å beskrive deres trosforståelse og undersøke hvilke konsekvenser deres Kristusforståelse får for frelsesforståelsen. Avgjørelsen for om denne er normativ, eller sann, velger jeg å si minst mulig om.

I tillegg til ulike typer dogmatikk, legger Austad også frem fem ulike oppgaver som dogmatikken har; *syntetisk-, kritisk-, apologetisk-, kreativ- og normativ oppgave*. Som de tre hovedtypene er heller ikke de fem oppgavene ulike kategorier med klare skillelinjer.

Dogmatikkens *syntetiske oppgave* er å sammenfatte elementene i den kristne tro til en helhetlig og nåtidig presentasjon av den kristne tro. Den *kritiske oppgaven* er å undersøke teologiens standpunkter, se etter om de er troverdige og bygger på relevante argumenter. Her skiller man videre mellom *immanent kritikk* og *transcendent kritikk*. Ved en immanent kritikk henter man spørsmål og søker svar fra teksten eller tradisjonen selv, ved en transcendent kritikk møter man et ståsted i en tradisjon med argumenter fra en annen tradisjon. En transcendent kritikk kan sies å være en diskusjon mellom to teologer fra to ulike tradisjoner,

¹¹ Austad, 45–48.

mens en immanent kritikk er en diskusjon innad i en tradisjon og undersøker tradisjonens koherens i lærespørsmål. Videre er den *apologetiske oppgave* rettet mot en dialog med kritikere av den kristne tro for å argumentere for den kristne tros gyldighet og relevans. Dogmatikkens *kreative oppgave* er å nytolke tidligere standpunkt i den kristne tro og livsførsel, kanskje særlig det siste. Mens den *normerende oppgaven* er å finne frem til de sentrale sannheter i den kristne tro. Her ser vi et eksempel på at dogmatikkens oppgaver ikke kan holdes helt adskilte. Man kan for eksempel ved å bare arbeide kreativt ende opp med å nytolke standpunkt som den normerende oppgaven vil si er en av kristentroens grunnsannheter, for eksempel betydningen av Jesu død og oppstandelse.¹²

Denne avhandlingen vil benytte seg av dogmatikkens kritiske oppgave, mer spesifisert, den immanent kritiske. Jeg er ikke selv et Jehovas vitne og ser derfor deres soteriologi som en utenforstående og min egen kritikk vil dermed bli transcendent. Men i denne avhandlingen vil jeg forsøke å finne argumenter innad i JVs egne lære. I den grad jeg benytter meg av utenforstående litteratur er det for å klargjøre hvilken tradisjon JV selv står i, ikke for å argumentere mot deres teologi. Slik sett vil denne avhandlingen være immanent kritisk. Videre har jeg ikke som mål å legge frem en helhetlig forståelse av JVs teologi, jeg ønsker heller ikke argumentere for eller mot de standpunkt de har tatt. Ei heller vil jeg nytolke deres tro eller argumentere for hva som er normerende læresetninger i JV teologi.

Min metode blir da analytisk deskriptiv, med en immanent kritisk analyse av JVs lære om kristologiens konsekvenser for soteriologien..

1.4 Utforming og opplegg

I kapittel 2 gir jeg en innføring i JV, deres historie og bibelsyn. Til dette har jeg benyttet meg at WBTS, Chryssides, Knox, Penton og Hvalvik. Litteraturen fra JV selv gir meg et innblikk i deres selvforståelse. Chryssides, Knox, Penton og Hvalvik bruker jeg til å redegjøre for organisasjonsmessige endringer, noe vi ikke finner mye av hos WBTS.

I kapittel 3 redegjør jeg for deres frelseslære og kristologi. Til dette benytter jeg meg utelukkende av litteratur fra WBTS. Målet med dette kapittelet er å gi en presentasjon av

¹² Austad, 49–54.

læren som et Jehovas Vitne ville kjent seg igjen i. Her er det også en kort presentasjon av frelseslære uavhengig av JV, til dette har jeg brukt boken *Christian Theology: An introduction* av Allister McGrath, professor i religion og vitenskap ved Oxford Universitet.

Videre vil jeg undersøke deres bibelbruk. Til dette bruker jeg Pentons bok til opplysning om JVs bibelbruk. Videre bruker jeg boken McGrath sin bok til å skrive om bibelbruk uavhengig av JV. Til sist i dette kapittelet skal jeg undersøke noen konkrete eksempler.

Så i kapittel 5 trekker jeg sammen de ulike temaene jeg har vært igjennom, og svarer på problemstillingen; hvilken konsekvens har Kristologien for soteriologien.

1.5 Hvorfor bruke Bibelen?

Bibelen er en autoritativ skrift hos JV. De anser hele Bibelen for å være Guds ord. Det er ikke han selv som har skrevet den, men Gud har brukt «sekretærer» til å skrive ned sine ord til oss mennesker.¹³ Disse sekretærene er forfattere av bibelens ulike bøker, som ofte er navngitt i bøkene selv. I de fleste (om ikke alle) pamfletter utgitt av WBTS bruker de ulike bibelvers for å begrunne deres synspunkter og teologi. Likeså vil medlemmer av organisasjonen flittig benytte seg av bibelvers for å argumentere for deres synspunkter og tro. Det er nemlig ikke bare når det gjelder troen at Bibelen får full autoritet, men i alle livets spørsmål vil Bibelen kunne gi «tilfredsstillende svar.»¹⁴ Derfor er det naturlig at denne avhandlingen viser til de bibelvers organisasjonen selv bruker i sin begrunnelse for sin lære. Jeg vil og se nærmere på hvordan noen av disse bibelversene blir forstått og brukt.

1.6 Språk

Som teologistudent og medlem av en NLM-forsamling er jeg på innsiden av det teologiske språket, men jeg er på utsiden av JV og deres språk. Jeg har forsøkt å bruke et analytisk språk i denne avhandlingen, men noen steder går jeg i fellen og bruker et mer emisk språk enn ønskelig. Dette gjør at jeg noen plasser kan ha brukt formuleringer som gir mening for meg i

¹³ WBTS, *Hva er det bibelen egentlig lærer?*, 2013, 19–20, <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/bh/0>. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1102005132> Lest 22 feb 2021)

¹⁴ Hege Kristin Ringnes, red., *Jehovas vitner: en flerfaglig studie* (Oslo: Universitetsforlaget, 2010), 25.

en teologisk kontekst, men som ikke er like meningsfylte i en akademisk kontekst. Der jeg har oppdaget det eller fått det påpekt, har jeg forsøkt å rette det. Jeg er klar over at det kan være flere emiske formuleringer jeg ikke har oppdaget. Jeg tror ikke dette har en kritisk påvirkning på avhandlingen, men det ligger et forbedringspotensial der.

Videre bruker jeg «Gud» når jeg nevner den suverene Gud i kristen tro, og «gud» når jeg skriver om ulike guddomer, eller guddommelige vesener. Lik JV gjør når de for eksempel oversetter Joh 1:1 med «Ordet var en gud».

2 Jehovas Vitner

Mange har møtt på Jehovas Vitner gjennom deres oppsøkende virksomhet. Enten man har fått noen som ringer på døren, eller man har sett dem på gaten med et stativ med fliers med et budskap om jordens ende og Guds frelse. Dette kapitlet gir en innføring i JV, deres historie, og sentrale lærepunkter.

Først vil jeg påpeke at noe av det som gjør at JV skiller seg ut fra de fleste andre kirkesamfunn er bruken av guds navnet Jehova. Navnet Jehovas Vitner avslører med en gang dette. JV vokaliserer tetragrammet JHVH som er oppgitt som Guds navn i GTs grunntekst, slik at de får navnet Jehova.¹⁵ Vokaliseringen stammer fra det hebraiske ordet *adonai*, som betyr Herre, som jødene uttalte i stedet for gudsnavnet av respekt for det hellige gudsnavnet. JV viser til bibelens løfter knyttet til dem som «kjenner, bruker og ærer hans store navn», blant annet Rom 10:13 som sier at «alle som påkaller Jehovas navn, skal bli frelst» (NV).¹⁶

2.1 Historie

JVs historie starter med organisasjonens første leder og grunnlegger; Charles Taze Russell (1852-1916). Historisk forskning viser at Russell startet det som vi i dag kjenner som organisasjonen Jehovas Vitner, men vitnene selv mener at deres historie går enda lengre tilbake.

JV ser på seg selv som Jehovas organisasjon på jorden. En organisasjon som har røtter helt tilbake til verdens begynnelse. Det første sanne vitnet var Abel. Han hadde tro på Jehova og handlet etter sin tro da han ofret et rettmessig offer til Jehova. Fra Abel har det vært flere enkeltmennesker som levde som trofaste vitner. I boken *Jehovas Vitner – forkynnere av guds rike* som er utgitt av WBTS står det skrevet hvem JV anser som de første sanne vitnene.¹⁷

¹⁵ Chryssides, *Jehovah's Witnesses*, 163–64.

¹⁶ WBTS, *Innsikt i de hellige skrifter*, bd. 1, 2019, 324, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1200004780>. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1200000757> Lest 10 mai 2021)

¹⁷ WBTS, *Jehovas vitner – forkynnere av guds rike*, 1993, 13–18, <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/jv>. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1101993002> Lest 29 jan 2021)

Etter hvert som tiden gikk, falt Israel lengre og lengre fra Jehova og mistet hans godkjennelse som hans egen organisasjon. Det var da de kristne tok over som Jehovas organisasjon på jorden. De kristne var mennesker som fulgte Jesus og lot seg organisere av ham. Etter Jesu tid har organisasjonen igjen glidd fra Jehova, og læren er blitt fordreid. Så i 1870 «begynte en liten gruppe bibelstudenter å gjenoppdage bibelske sannheter som ikke hadde vært framme i lyset på lenge.» Fra denne lille gruppen bibelstudenter i USA har Jehovas Vitner slik vi kjenner dem i dag utviklet seg.¹⁸ Denne måten å se sin egen historie på er svært mytisk. Det gjør at JV kan se på seg selv som den eneste gruppen av sanne kristne, det gjør at de kan påberope seg å ha fasiten, fordi de blir ledet av Gud selv.

Det største tegnet på dette er kanskje den teokratiske styringsformen som ble innført av organisasjonens andre leder, Joseph Franklin Rutherford som overtok etter Russell i 1916. Den teokratiske styringsformen vil si at selv om det er mennesker som leder organisasjonen, er de satt i sine roller av Gud og har derfor sin autoritet fra ham. Rutherford rettferdiggjorde dette med blant annet at «the society (the entire community of Bible Students) was consecrated to carry out a grand testimony or preaching work in the last day. Consequently, anyone who opposed the work of the society (the Watch Tower Bible and Tract Society) as directed by its president was opposing the will of God.»¹⁹ Slik styrket Rutherford det ledende organ sin innflytelse og autoritet, samt deres forståelse av seg selv som de eneste med fasit når det kommer til kunnskap om Gud og veien til evig liv.

Etter Russells død har organisasjonen splittet seg flere ganger. Den første og mest sentrale kom i 1917 etter flere uenigheter om hvem som skulle ta over som president etter Russells død. Rutherford skal ha brukt blant annet en utenforstående advokat til å avsette fire ledere som var imot ham som president, og selv om han var en god kandidat skal det han ble valgt som president ha vært «engineered by largely two men»²⁰ Når Rutherford var valgt til president var det stort sett bare hans etterfølgere som fortsatt var medlemmer. Man fikk to nye bevegelser som følge av dette; en som sentret seg rundt to av de fire avsatte lederne og en annen rundt Paul Johnson som angivelig var en av grunnene til at det ble så stor debatt rundt

¹⁸ WBTS, «Hvorfor har Gud en organisasjon?», wol.jw.org, lest 28. januar 2021, <https://www.jw.org/no/bibliotek/boker/et-godt-budskap-fra-gud/jehovas-vitners-organisasjon/>.

¹⁹ M. James Penton, *Apocalypse delayed: the story of Jehovah's Witnesses*, Third edition (Toronto ; Buffalo: University of Toronto Press, 2015), 87.

²⁰ Penton, 74.

hvem som skulle ta over.²¹ Rutherford økte sin maktposisjon i organisasjonen, noe som til slutt resulterte i hans innføring av det teokratiske styret, som jeg allerede har nevnt. I tillegg til dette var det også under Rutherford at avstanden mellom organisasjonen og samfunnet ellers ble større.²² Etter hvert tok organisasjonen nye vendinger og medlemstallene økte igjen, mye på grunn av nye doktriner. Den viktigste for medlemsveksten er nok det at JV anså det for å være to klasser, den ene er 144'.000 særlig utvalgte som man nå anså for å være dem som skulle regjere i den nye himmelen sammen med Jesus. Tidligere var disse ansett for å være dem som fikk evig liv i paradiset, nå endret man det til at de i JV som ikke var kalt til å regjere i den nye himmelen skulle leve evig på den nye paradiset-jorden.

Nathan Knorr ble president etter Rutherfords død i 1942. Under hans periode som president ble presidentrollen mer anonym blant annet, som følge av at alle dokumenter nå ble utgitt uten navngitte forfattere, men fra organisasjonen selv – Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Men mest fordi man under denne perioden opprettet det styrende råd som ble betraktet som «ledelsen i Jehovas teokratiske organisasjon på jorden», det er her det teologiske lederskapet er. Dette rådet består i dag av 12 medlemmer, ledelsen for dette rådet er ikke forbeholdt presidenten, men går på omgang. Det ble også opprettet ulike utvalg som skulle ha ansvar for det administrative i organisasjonen. Det var også under Knorrs periode at den første *New World Translation* oversettelsen av bibelen kom.²³ Etter Knorr har det vært flere presidenter, men «[p]å grunn av den organisasjonsmessige nyordningen, spiller imidlertid presidenten i dag en svært beskjeden rolle»²⁴ Under denne perioden ble også opplæringen innad i organisasjonen styrket, gjennom opprettelsen av bibelskolen Gilead. I tillegg til dette var det andre organisasjonsmessige endringer, man fikk tilsynsmenn som reiste rundt og hadde oversikt over de ulike forsamlingene verden over.

Siden den gang har organisasjonen økt kraftig i antall medlemmer. JV teller medlemmer i to kategorier, den ene er de aktive medlemmene som er aktiv i forkynnelsesarbeid for å vinne flere medlemmer, og den andre kategorien er de som er til stede på den årlige minnehøytiden (nattverden). I tillegg endres antallet i den første kategorien gjennom året, noe som gjør at

²¹ Penton, 71–79.

²² Penton, 90–93.

²³ Reidar Hvalvik, *Drømmen om det tapte paradiset en bok om Jehovas vitners lære* (Oslo: Credo, 1990), 17–19.

²⁴ Hvalvik, 19.

man får både et gjennomsnittstall og et toppunkt.²⁵ Dette gjør at vi ikke helt kan fastslå hvor mange som identifiserer seg med JVs lære og vil si de er medlemmer av organisasjonen. For det er ikke alle som er «aktive medlemmer», og under minnehøytiden kan hvem som helst komme på besøk så dette tallet består både av dem som identifiserer seg med organisasjonen, og de som er interessert i deres lære. Uansett er dette en indikator på JV-utbredelse. I 1972 var det litt over 1,6 millioner aktive medlemmer på det meste og drøye 3,6 millioner som var til stede på det årlige nattverdsmåltidet.²⁶ Bare få år etter dette var det en feilslått profeti om verdens ende som førte til at flere medlemmer forsvant fra organisasjonen, men siden den gang har den økt sin utbredelse betraktelig til at det i 2019 var 8 683 117 forkynnere på det meste og nesten 21 millioner deltakere på minnehøytiden. I Norge var disse tallene 11 809 og 17 536.²⁷

Organisasjonsmessig har det altså vært store endringer siden Russell. Knox skriver i sin bok *Jehovah's Witnesses and the secular world* at selv om JV i dag er en organisasjon som Russell selv vanskelig ville kjent igjen, har det vært få endringer teologisk.²⁸

2.2 Bibelsyn

Russell startet det vi i dag kjenner en bibelgruppe i 1870-årene. Russell og hans medarbeidere begynte å studere Bibelen sammen. Bakgrunnen for dette var at Russell mente at Bibelen var blitt misforstått og feiltolket. Denne mistolkingen startet med at urkirken laget trosbekjennelser, dette har medført at vi ikke finner en utformet trosbekjennelse i JVs lære. Noe han mente stammet fra hedensk filosofi, og var en av grunnene til kirkens frafall.²⁹ Denne påstanden ser også ut til å stamme fra en troskrise han hadde som tenåring da han blant annet ikke kunne akseptere læren om den evige fortapelse. Det er denne bibelgruppen som er utgangspunktet for organisasjonen og grunnen til at Rutherford sa følgende om han etter at

²⁵ Penton, *Apocalypse delayed*, 112–13.

²⁶ Penton, 113.

²⁷ (Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania) WBTS, *Rapport for tjenesteåret 2019*, 2, lest 14. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/syr19>.

²⁸ Knox, *Jehovah's witnesses and the secular world*, 32.

²⁹ Chryssides, *Jehovah's Witnesses*, 145.

Russell døde: «Han gjorde et større arbeid for Messias' kongedømme enn noe annet menneske som tidligere har levd.»³⁰

JV ser på Bibelen som den øverste og eneste autoritet når det kommer til blant annet teologi,³¹ fordi Bibelen er Guds eget ord. JV har en egen oversettelse som ble til i 1940-årene. I 1950 kom deres første engelske oversettelse av *De Kristne Greske skrifter* som JV kaller det nye testamentet (heretter forkortet som NT), og i 1996 kom den første komplette oversettelsen. Dette ble først utgitt på engelsk, men er senere revidert og oversatt. I en artikkel publisert som tillegg til studieutgaven av *Ny Verden* (heretter forkortet som NV) som ble utgitt i 2017 skriver WBTS om hvilke grunntekster som er brukt i oversettelsesarbeidet. Til *de hebraiske og arameiske skrifter* som JV kaller det gamle testamentet (heretter forkortet som GT) var *Biblia Hebraica* av Rudolf Kittel brukt til den første utgaven, i senere tid er både *Biblia Hebraica Stuttgartensia* og *Biblia Hebraica Quinta*. Disse verkene tar for seg nyere bibelforskning og benytter seg av manuskripter som er funnet i nyere tid. Til NT er B.F. Westcott og F.J.A. Hort sin greske NT utgave brukt i den første NV oversettelsen. I senere revideringer har man benyttet seg av både Nestle-Aland og av United Bible Societies (heretter forkortet UBS) sine utgaver av det greske NT.³²

Rolf J. Furuli er et vitne som har skrevet siste kapittel i *Jehovas vitner – en flerfaglig studie*. Om bibelsyn skriver han blant annet følgende:

«Guds ord» for oss er de opprinnelige håndskrifter som [...] bibelskribentene skrev, og ikke de tekstutgaver som i dag kalles «grunnteksten», selv om disse moderne tekstene kommer svært nær de originaltekstene som bibelskribentene skrev.³³

³⁰ Helje Kringlebotn Sodal mfl., *Det kristne Norge: innføring i konfesjonskunnskap* (Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2002), 309–10. Sitat hentet fra The Watch Tower 1.12.1916 oversatt av Sødal.

³¹ Chryssides, *Jehovah's Witnesses*, 145.

³² WBTS, *Ny verden-oversettelsen*, 2018, 1665, <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/nwt/100>. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1001061203?q=Hvordan+Bibelen+er+blitt+bevart&p=par> Lest 13 april 2021)

³³ Ringnes, *Jehovas vitner*, 157.

JV ser ut til å mene at det som bibelskribentene skrev er Guds ord, og at man i dag har tilgang til dette gjennom deres bibeloversettelse. Med bibelskribentene sikter JV til de personer bibelteksten selv oppnevner som forfattere på de ulike bøkene i Bibelen.³⁴

Når det kommer til å forstå Bibelen skriver Furuli følgende:

Det kan noen ganger være vanskelig å forstå Bibelens profetiske stoff, jeg vil hevde at når man tar hensyn til ordenes leksikalske betydning, og anvender reglene for grammatikk og syntaks, er det relativt enkelt å komme frem til entydige svar når det gjelder den kristne tros grunnleggende lære [...] Vi forplikter oss til å ta alle tekster slik leksikon, grammatikk og syntaks krever.³⁵

Furuli nevner ingenting om den historiske konteksten til bibelteksten. Jeg har heller ikke sett at bibeltekstens historiske kontekst er tema i noen av de kildene fra WBTS jeg har lest. Det kan virke som at den historiske konteksten da ikke er viktig for dem, og at de dermed ikke gir den plass.

2.2.1 Vakttårnselskapet

Bibelen er ifølge JV skrevet for at vi skal forstå den, det er Guds mening med Bibelen. Men den er ikke lett å forstå, og man kan ikke forstå den uten hjelp. «Bibelen inneholder en del vanskelige utsagn, forvirrende spørsmål og dype uttalelser som det må bringes klarhet i.»³⁶

JV ser til Jesus som eksempel. Jesus underviste Guds ord til dem som fulgte han, men han brukte ofte illustrasjoner i sin undervisning. Dette mener JV var for «å skille de likegyldige, nysgjerrige tilhørerne fra dem som var oppriktig interessert.»³⁷ Nå i dag bruker Gud medlemmer av JV til å undervise andre om hva Bibelen egentlig betyr. Dette gjøres både gjennom samtale, men også gjennom litteratur. Blant annet har WBTS gitt ut en bok som gir veiledning i nettopp dette; *Hva er det Bibelen egentlig lærer?*³⁸ Men vitnene selv trenger hjelp til å forstå hva Bibelen lærer. Til dette har Gud valgt en «kanal for meddelelse» av

³⁴ WBTS, «Kan man egentlig vite hvem som skrev Bibelen?», lest 13. april 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502012485>.

³⁵ Ringnes, *Jehovas vitner*, 158.

³⁶ WBTS, «Bibelen — en bok som det er meningen at vi skal forstå», 6, lest 5. mars 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1994721>.

³⁷ WBTS, 6.

³⁸ WBTS, *Hva er det bibelen egentlig lærer?*

Bibelens budskap. Denne kanalen er «det sammensveiste rådet av salvede kristne vitner som nå tjener som den tro og kloke slave»³⁹ Denne slaven er det styrende råd i organisasjonen og de som er særlig utvalgte, de 144' .000. Rådet lager studiematerialet til organisasjonens medlemmer, og tilrettelegger på den måten slik at Bibelen studeres i lys av vaktårnets autoritative skrifter.⁴⁰

2.2.2 Det tiltagende lys

JV fremholder læren om det tiltagende lys, altså at etter hvert som historien går sin gang så vil Gud opplyse nye sider ved seg selv og vise flere sannheter for menneskene. Det gjør blant annet til at flere av de bibeltolkinger Russell gjorde ikke er gyldige i dag.⁴¹ Denne oppfatningen begrunner JV ut fra blant annet ordspråkene 4:18 «De rettferdiges sti er som det klare lys, som blir lysere og lysere til det er høylys dag.»(NV) De tolker dette verset til å bety at Guds tjenere (altså JV) «oppnår organisasjonsmessige forbedringer, får en bedre forståelse av lærespørsmål og gjør framskritt i moralsk henseende» etter hvert som tiden går og JV holder seg til Guds ord.⁴² Dette kommer særlig til uttrykk når det kommer til profetier og deres utregninger for hvordan de siste tider skal foregå. Når en profeti ikke ble oppfylt har JV enten sagt at de har misforstått hva Gud mente når han åpenbarte profetien for dem, eller at de tok feil.⁴³

³⁹ WBTS, «Bibelen — en bok som det er meningen at vi skal forstå», 8.

⁴⁰ Ringnes, *Jehovas vitner*, 26–27.

⁴¹ Ringnes, 17.

⁴² WBTS, «Vi vandrer på lysets sti», 26.

⁴³ Penton, *Apocalypse delayed*, 240–53.

3 Jehovas vitners soteriologi og kristologi

Dette kapitelet gir en presentasjon av soteriologien til JV.

JV begrunner behovet for frelse ut fra syndefallet.⁴⁴ Fra begynnelsen var mennesket skapt til å leve evig, men fordi de første menneskene gjorde opprør mot Gud så var de nødt til å bli straffet, og det med døden. Men Gud hadde en plan for å løse dette problemet; Jesus Kristus skulle en dag komme for å rette opp feilen som Adam og Eva hadde gjort.

Først vil jeg presentere kort om frelseslære uavhengig av JV, før jeg forklarer JVs kristusforståelse og hvordan denne påvirker frelseslæren.

3.1 Frelsen

Frelsen er nødvendig for at menneskene skal kunne leve evig slik de var skapt til å leve.

Denne frelsen får man som gave ved å

tro på Jesus og vise at man gjør det, ved å adlyde hans befalinger. (Apostlenes gjerninger 4:10, 12; Romerne 10:9, 10; Hebreerne 5:9.) Bibelen viser at man må ha gjerninger, eller lydighetshandlinger, for å vise at man har en levende tro. (Jakob 2:24, 26) Men det betyr ikke at man kan gjøre seg fortjent til frelse.⁴⁵

Frelse og gjerninger henger tett sammen. Man får frelsen i gave av Gud, men JV mener at det å tro på Jesus ikke er nok, man må vise med *lydighetshandlinger* at man tror. Hva disse lydighetshandlingene er skal vi komme tilbake til under **3.4 De nødvendige skrittene**. Videre fastholdt JV at man må *arbeide på egen frelse*. Dette er noe de henter fra blant annet Fil 2:12 hvor det står følgende «Fortsett da på samme måte å arbeide på deres egen frelse med dyp respekt og ærefrykt.» (NV) For dersom man ikke arbeider på frelsen, kan man miste den. For å forklare dette trekker JV sammenlikning til en person som er reddet fra å drukne når de sier at slik «som en person som blir reddet fra å drukne, kan falle eller hoppe tilbake i vannet, kan

⁴⁴ WBTS, *Hva er det bibelen egentlig lærer?*, 61–63. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1102005136> Lest 22 feb 2021)

⁴⁵ WBTS, «Hva er frelse?», 105, lest 17. februar 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502016130>.

en person som er blitt frelst fra synd, men som ikke fortsetter å vise tro, miste frelsen.»⁴⁶
Altså er det ikke slik at dersom man har tatt imot frelsen, så er det din uansett.

3.1.1 Frelseslære

Før jeg går videre vil jeg gi en kort presentasjon av frelseslære uavhengig av JV. Dette gjør jeg for å kunne se hvilken teori JV legger til grunn for menneskenes frelse. Til dette bruker jeg *Christian Theology* av McGrath.

Frelsen er i kristen tro uløselig knyttet til figuren Jesus Kristus, dog i ulik grad og med ulik forståelse av hvem Jesus er eller var. I tillegg til å være knyttet til Jesus, til hans liv, død og oppstandelse, er frelsen formet av Jesus. Kort fortalt betyr dette at frelsen gjøres tilgjengelig for andre gjennom det Jesus gjorde, i tillegg til at hans liv virker som modell for hvordan et frelst menneske skal leve. I tillegg kan man forenklet si at frelsen har tre dimensjoner. Den er knyttet til noe som er hendt for at mennesket skal kunne bli *rettferdiggjort*, denne hendelsen legger grunnlaget for den daglige *helliggjørelsen* for de som er rettferdiggjort, til sist er *frelsen* som tilgangen til livet i paradiset etter livet på jorden noe som er både nåtidig og fremtidig.⁴⁷ Man er rettferdiggjort, altså fri fra synd, når man tar imot det som ble gjort tilgjengelig gjennom Jesu liv, død og oppstandelse. Dette starter en prosess mot det å leve slik Jesus gjorde, helliggjørelsen. Frelsen handler om at man en dag skal leve i en paradisisk tilværelse etter dette livet, samtidig som det er noe som blir virkeliggjort både i tilknytning til helliggjørelsen og rettferdiggjørelsen. Dette er en veldig forenklet forklaring, som McGrath forsøker å videreforklare i sin bok. Her vil jeg fokusere på noen ulike modeller for hvordan et menneske får del i denne pakken som frelsen er. I de tekstene jeg har studert fra JV, har jeg ikke sett helliggjørelse eller rettferdiggjørelse brukes som begrep. Derfor har ikke dette fått noen større plass i avhandlingen.

⁴⁶ WBTS, 105.

⁴⁷ Alister E. McGrath, *Christian theology: an introduction*, 25th Anniversary Sixth Edition (Chichester, West Sussex ; Malden, MA: Wiley, Blackwell, 2017), 248–50.

Hvordan man kan forstå Jesu liv, død og oppstandelse

McGrath legger frem fire hovedtilnæringer til frelsen, og da knyttet særlig til Jesu død og oppstandelse:

1 Approaches that build on the Old testament's cultic worship, especially sacrifice, as a way of enabling people to enter into the presence of God. Christ is often interpreted as both the sinless High Priest and the perfect sacrificial offering, allowing the impurities to be cleansed so that people can draw close to God.

2 Approaches which interpret the death and resurrection of Christ as victory over sin, death, and Satan, liberating believers from their influence and presence.

3 Approaches to the atonement that see Christ's death as a "satisfaction," through which Christ paid the penalty for sin and this made forgiveness of human sin morally possible.

4 Approaches to the atonement that foreground the theme of love, interpreting the incarnation and atonement as a demonstration of God's commitment to humanity.⁴⁸

Disse fire tilnærmingene henger tett sammen. Man kan ikke ha en tilnærming alene, uten innspill fra andre. McGrath sier selv de er best sett som «partial and potentially complementary»⁴⁹

Den første tilnærmingen McGrath nevner går på å forstå **Jesu død som et offer**. Dette er en naturlig tilnærming ettersom tekstene i NT selv omtaler Jesu død som et offer, og knytter dette opp mot offerkulten blant jødene. Jesus blir sett på som både øversteprest, som utfører offeret og tar det med seg inn til Gud. Han blir også sett på som offerlammet. Jesu offer overgår et hvilket som helst offer som menneskene kan gi.

Den andre tilnærmingen dreier seg om at **Jesu død og oppstandelse er seier over det onde**. Altså at når Jesus sto opp igjen etter at han døde, så bevist han at han hadde vunnet over døden og synden. Han hadde beseiret det onde.

Videre kan man også se på **Jesu død som en betaling**, en endelig betaling for menneskenes synd og skyld. Denne lar seg best forklare dersom man ser den opp mot den første tilnærmingen. Jødene måtte utføre offer for å bøte for deres synder, for å at Gud kunne være nær dem. Når Jesus døde gav han en endelig betaling for alles synder, slik at det ikke var nødvendig med et nytt offer.

⁴⁸ McGrath, 251.

⁴⁹ McGrath, 251.

Til sist kan **Jesu død sees på som tegn på Guds kjærlighet**. Det viser Guds omsorg og kjærlighet for menneskene han har skapt ved at han åpner en vei inn til paradiset sammen med han.

Hvordan man kan få del i frelsen

Foruten ulike måter å tolke Jesu liv, død og oppstandelse, er det ulike måter å forklare hvordan frelsen blir tilgjengelig for menneskene.

En måte går ut på å forstå **Jesus som representant** for menneskene. Her er Jesus en representant for menneskene i paktens Gud opprettet med menneskene. De som tror på Jesus, blir en del av mengden som holder Jesus for deres representant slik at de kan nyte av paktens fordeler fordi Jesus opprettholdt paktens. En annen måte er å forstå seg selv som **delaktig i Jesus**. Som delaktig i Jesus har man del i hans død og oppstandelse og man får sine synder og blir gjort rettferdig fordi Jesus gjorde det som måtte til. Til sist nevner jeg forståelsen av **Jesus som erstatter**. Altså at Jesus døde istedenfor menneskene. Rom 6:23 forteller at den som synder må betale med døden, men dersom man tror på budskapet om Jesus kan du la han ta plassen din og dø istedenfor deg.

3.2 Jesu natur

JV fastholder en kristologi som ligger nær monofysittismen, altså at Jesus bare har én natur. Monofysittisme kommer av gresk «*monos*» som betyr «bare en» og «*physis*» som betyr «natur». Denne ene naturen er den guddommelige natur. Denne læren er vanlig i kirkene i øst-middelhavet inkludert den Syriske, Koptiske og Armenianske kirke.⁵⁰ JV mener at Jesus har tre livsfaser, og i en av dem – da han var på jorden – var han fullt og helt et menneske. Altså kan man ikke si at deres lære er helt lik den klassiske monofysittismen.

3.2.1 Jesu tre livsfaser

De tre fasene deles inn følgende: hans liv før-, under- og etter hans menneskelige tilværelse.

⁵⁰ McGrath, 224.

Før Jesus ble menneske levde han som Guds aller første skapning i himmelen. Dette er noe JV begrunner ut fra blant annet Joh 1:1-2 «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var en gud» (NV) Videre begrunner de det ut fra Kol 1:15 som blant annet sier at Jesus er «den førstefødte av alt som er skapt» (NV)⁵¹ JV er tydelige på at Jesus ikke var med å skape jorden, men at han var et mellomledd og et virkemiddel i skapelsen. Jesus blir i Joh 1:1 omtalt som ordet, JV bruker forholdet mellom Moses og Aron som typologi for å forklare dette. De viser til 2 Mos 4:16 hvor det står at Aron skulle tale til folket for Moses; «han skal være din talsmann» (NV). JV mener at Jesus er Guds ord i den forstand at Gud bruker Jesus for å gi sitt budskap til folket. Dette gjorde Jesus før han ble menneske når han brakte Guds budskap til mennesker, som en engel. Videre skriver de at Jesus er Guds personifiserte visdom, ut i fra Ord 8:22-31 hvor det blant annet står at «Jehova skapte meg [visdommen] som begynnelsen på sin gjerning» (NV).⁵²

Jesu liv som menneske er annerledes enn de historiene man kan lese om i bibelen om engler som viste seg for mennesker i menneskeskikkelser. JV forklarer at engler som tidligere hadde vist seg i menneskeskikkelser for å overbringe Guds ord «ser ut til at de materialiserte seg i et legeme som passet for anledningen, og at de dematerialiserte seg når oppdragene var fullført»⁵³ Med Jesus er det annerledes, han var et faktisk menneske. Men han kunne ikke bli et menneske på naturlig vis, ettersom alle mennesker er etterkommerne av Adam og dermed født syndige. For at Jesus skulle kunne gjøre opp for menneskenes synd måtte han være syndfri – fullkommen. Derfor fastholder JV jomfrufødselen. I oppslagsverket *Aid to bible understanding* står det at Gud overførte Jesu liv «from heaven to the womb of the Jewish virgin Mary.»⁵⁴ En annen plass er dette omtalt som at Jesu unnfangelse er et resultat av at «the perfect male life force» lagde liv i Marias livmor og på den måten «canceled out any imperfection existent in Mary».⁵⁵ Videre står det følgende:

Since Jesus did not owe his life to any human father descended from the sinner Adam, and since God's holy spirit 'overshadowed' Mary, evidently from the time she conceived

⁵¹ WBTS, *Innsikt i de hellige skrifter*, 2019, 1:1153. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1200002451> Lest 29 april 2021)

⁵² WBTS, 1:1153–55.

⁵³ WBTS, 1:1157.

⁵⁴ WBTS, *Aid to bible understanding.*, 1971, 1373, <https://wol.jw.org/en/wol/library/r1/lp-e/all-publications/books/aid-ad>. (<https://wol.jw.org/en/wol/d/r1/lp-e/1200013560> Lest: 20 april 2021)

⁵⁵ WBTS, 920. (<https://wol.jw.org/en/wol/d/r1/lp-e/1200012397> Lest: 20 april 2021)

until the time of Jesus' birth, Jesus was born free from any inheritance of sin or imperfection, being, as it were, "an unblemished and spotless lamb," whose blood could prove an acceptable sacrifice.⁵⁶

Etter at Jesus sto opp fra de døde startet hans **liv etter sin menneskelige tilværelse**. Da var han ikke lengre mennesket Jesus. Fordi Jesus skulle nemlig «gi livet sitt som en løsepenge for menneskene. Hvis han hadde tatt tilbake kroppen sin da han ble oppreist, ville løsepengen ha blitt ugyldig.» Han viste seg fortsatt for hans disipler som et menneske, men på samme måte som englene i GT materialiserte han seg til en menneskekropp passende for anledningen, som da han møtte Tomas etter oppstandelsen. Da materialiserte Jesus seg med en kropp som bar sår etter hans død slik at Tomas skulle se dem og ikke tvile.⁵⁷ Etter sin død var Jesus på ny en åndelig skapning. JV argumenterer for at det er sannsynlig at han er erkeengelen Mikael.

3.2.2 Erkeengelen Mikael

JV mener Mikael er den øverste av åndeskapningene, lederen for englene. Dette begrunner de ut fra bibelvers om erkeengelen, blant annet Judas vers 9. Videre viser JV til 1.Tess 4:16 hvor Paulus skriver at «Herren selv skal stige ned fra himmelen med et bydende rop, med en erkeengels røst og med Guds trompet, og de som er døde i forening med Kristus, skal oppstå først.» (NV). De bruker dette som et av flere vers til å argumentere for at erkeengelen Mikael, er Jesus. De forklarer dette blant annet med at Fil 2:9 skriver om at Jesus ble «opphøyd til «en høyere stilling» i himmelen som åndeskapning.»⁵⁸ De trekker den slutning at bibelen utpeker Jesus som den øverste lederen for englene, altså erkeengelen Mikael.

Det er ikke bare etter sin død, at Jesus ble erkeengelen Mikael. Det har han vert helt fra starten av. JV skriver at «[i] sin førmenneskelige tilværelse ble Jesus kalt «Ordet» (Joh 1:1) og hadde også det personlige navnet Mikael»⁵⁹

⁵⁶ WBTS, 1373.

⁵⁷ WBTS, «Fikk Jesus en fysisk eller en åndelig kropp etter sin oppstandelse?», lest 3. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502015203?q=Fikk+Jesus+en+fysisk+eller+en+C3%A5ndelig+kropp+etter+sin+oppstandelse&p=par>.

⁵⁸ WBTS, «Hvem er erkeengelen Mikael?», lest 4. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/102002085?q=erkeengelen+Mikael&p=par>.

⁵⁹ WBTS, *Innsikt i de hellige skrifter*, bd. 2, 317, lest 3. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1200004781>.

3.2.3 Hva er Jesus?

Det kan se ut som Jesus er erkeengelen Mikael, Guds ord og den personifiserte visdom. Da han var på jorden var han fullt og helt et menneske, skapt fullkommen, uten synd. Det var mennesket Jesus som døde, og gjorde frelsen tilgjengelig for andre. Men Jesus eksisterte før hans menneskelige tilværelse som Guds budbringer, hans visdom og som lederen over de andre englene. Dette er roller han trådte tilbake til etter hans liv på jorden. Jesus var altså en engel før og etter hans liv på jorden, men da han levde på jorden var han fullt og helt et menneske.

3.3 Jesu betydning for frelsen

JV fastholder, i likhet med andre kirkesamfunn, at Jesu død gjør det mulig for menneskene å bli frelst. Her skriver jeg om hva JV mener at Jesus gjør for at menneskene skal få frelse.

JV beskriver Jesu som den andre Adam, som den som skal gjenopprette den feil Adam gjorde da han syndet i Edens hage og bragte døden inn i verden. Dette gjør Jesus gjennom «sjel for sjel» prinsippet. Dette er et gammeltestamentlig prinsipp de henter fra 2.Mos 21:23 hvor det står at «hvis det skjer et dødsfall, skal det gis liv for liv». Verset står sammen med lover som israelsfolket skulle holde i forbindelse med drap og skader på mennesker.⁶⁰

Da Adam syndet, bragte han døden inn i verden. Adam, Eva og alle deres etterkommere var nå dømt til å dø. Det eneste som kunne gjenopprette det som hadde skjedd var at et menneske som ikke fortjente å dø, gav sitt liv; det var dette Jesus gjorde da han døde på korset.

Fordi Jesus ikke var en direkte etterkommer av Adam, var han født uten synd. Han ble født perfekt, slik Adam var fra starten. Dette betydde at Jesus hadde en sjanse til å rette opp den feilen som Adam gjorde; Jesus hadde sjansen til å leve det syndfrie livet Adam ikke klarte. Det er også et annet aspekt ved Jesu syndfrie natur; det gjorde han til det perfekte offeret for

⁶⁰ WBTS, «Jesus frelser — hvordan?», 6, lest 18. februar 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2001841?q=Jesus+frelser&p=par>.

menneskenes synder. Slik var han det offerkulten i det gamle Israel var et bilde på; det perfekte offer.

Jesus levde så etter loven og forble syndfri, men når han da likevel døde så slettet Jesus gjelden som Adam hadde gitt menneskene gjennom dette sjel for sjel prinsippet. JV beskriver dette på følgende måte:

Adam kan sammenlignes med en far som har dødd og etterlatt oss så stor økonomisk gjeld (synd) at vi ikke har noen mulighet til å bli gjeldfrie. Jesus er på den annen side som en god far som døde og etterlot seg en stor arv. Den ikke bare frigjør oss fra den enorme gjelden som Adam har belastet oss med, men gir oss også det vi trenger for å kunne leve evig.⁶¹

JV skriver i samme artikkel at Jesu død hadde en verdi, og at «Jehova Gud kunne godta verdien av Jesu fullkomne liv som en løsepenge for lydige etterkommere av den syndige Adam». ⁶² La oss se nærmere på dette løsepenge begrepet.

3.3.1 Løsepengen Jesus

Ifølge JV er begrepet om løsepenge brukt på tre ulike måter i Bibelen;

«1. Den er en **betaling**. [...] Den sørger for at noe blir **utfriidd**, eller gjenkjøpt. [...] Den **tilsvarer (dekker) verdien** av det som blir kjøpt.» ⁶³ Disse tre aspektene ved begrepet mener JV at kan anvendes på Jesus og det offer han gav for menneskene:

Bibelen sier at de kristne ble «kjøpt for en pris». (1. Korinter 6:20; 7:23) Den prisen er Jesu blod [...] Jesu offer sørger for en «utfrielse [fra synden] ved en løsepenge». – 1. Korinter 1:30; Kolosserne 1:14; Hebreerne 9:15. [...] Jesu offer tilsvare helt eksakt det Adam mistet – et fullkomment menneskeliv. (1. Korinter 15:21, 22, 45, 46) Bibelen sier: «Liksom mange ble stilt som syndere ved det ene menneskes [Adams] ulydighet, så skal også mange bli stilt som rettfærdige ved den enes [Jesu Kristi] lydighet.» (Romerne 5:19)⁶⁴

Betaling

En løsepenge var en betaling for å kjøpe noe fri. Henvisingen til 4.mos er tatt ut fra en

⁶¹ WBTS, 6.

⁶² WBTS, 6.

⁶³ WBTS, «Hvordan er Jesu offer en 'løsepenge for mange'?', lest 17. februar 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502016129#h=1:0..> Utheving er ikke tillegg fra min side.

⁶⁴ WBTS.

fortelling om at Moses skulle «løskjøpe» de førstefødte i Israel fra Gud – altså kjøpe dem fri fra Gud. Dette kommer av loven i 2.Mos 13:2 hvor Gud sier at «Den første av hankjønn som blir født, av både mennesker og dyr, tilhører meg.» (NV) Men her i 4.Mos fortelles det om at «[Aron] skal uten unntak løskjøpe den førstefødte av mennesker, og du skal løskjøpe den førstefødte av de urene dyrene.» (4.Mos 18:15 NV) Herfra er begrepet hentet, og anvendt på Jesu offer gjennom blant annet 1.Kor 6:19-20: «Dere tilhører ikke dere selv, for dere ble kjøpt for en pris.» Denne prisen mener JV er Jesu blod, og viser til Åp 5:9 hvor det står at Jesus med sitt blod kjøpte mennesker til Gud. Videre henvisninger viser til blant annet Heb 9:12 hvor det står at Jesus «gikk inn til det hellige sted, ikke med blodet av geiter og unge okser, men med sitt eget blod, én gang for alle, og sørget for at vi kunne bli utfridd for evig» (NV) Dette viser til offerkulten i Israel hvor folket fikk syndene sine tilgitt ved at en øversteprest ofret et dyr på deres vegne og tok det med inn i det aller helligste i tempelet. Denne offerkulten mener JV er et bilde på det offer Jesus skulle gi da han døde.⁶⁵ En kommentar til bibelteksten sier at ordet som oversettes med *utfridd* bokstavelig betyr *løskjøpt*, og dermed knyttes dette tilbake til loven i 4.Mos.

Utfrielse

Betalingen som Jesu offer er, var nok til å kunne sette menneskene fri. Som jeg har vært inne på var de første menneskene skapt fullkomne og levde i en fullkommen tilværelse. Denne tilværelsen ble satt ut av balanse da de syndet og med det brakte døden inn. Dette begrunner JV blant annet med Rom 5:12 som sier at «[s]ynden kom inn i verden ved ett menneske, og ved synden kom døden. Og døden spredte seg til alle mennesker fordi de alle syndet.» Synden er noe som gjør mennesket ute av stand til å leve med Gud, men Gud har vært tilstede med Israelfolket gjennom hele historien. Dette er gjort mulig gjennom offerkulten. Fordi da øverstepresten tok med seg blodet fra et offerdyr inn i det aller helligste ble synden rensert bort slik at Gud kunne være nærværende. JV viser til Heb 9:11-14 hvor forfatteren av brevet sammenlikner Jesu offer med dette ovenfornevnte offeret. De siterer dette for å forklare at det er et bilde på Jesus som ofret seg selv og tok med verdien av offeret inn i himmelen og la det frem for Gud, som et fullkomment offer.⁶⁶

⁶⁵ WBTS, *Aid to bible understanding.*, 1371.

⁶⁶ WBTS, «Setter du pris på det Jehova har gjort for å utfri deg?», 26–27, lest 21. april 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2009685#h=1:0-25:303>.

Videre viser JV til Heb 9:15 som sier at: «Han [Jesus] døde for at de som er blitt kalt, skulle kunne bli utfridd ved en løsepenge fra de syndene de begikk under den tidligere pakten, og få løftet om den evige arv» (NV). Altså har Jesus satt menneskene fri fra døden gjennom sitt offer. Fri til å leve i en fullkommen tilværelse slik som Adan og Eva.

Tilsvarende verdi

Til sist sier JV at den løsepenge Jesus gav var av tilsvarende verdi til å dekke det Adam hadde mistet. Altså: Adam hadde en fullkommen tilværelse, men mistet det da han syndet. Jesus levde et fullkomment liv og fikk så rett på en fullkommen tilværelse, men valgte å dø. JV viser igjen til Romerbrevet, denne gang til 5:19 hvor det står følgende: «Liksom mange ble stilt som syndere ved det ene menneskes ulydighet, så skal også mange bli stilt som rettferdige ved den enes lydighet.» (NV) Ved at Adam syndet, ble alle mennesker straffet og fratatt muligheten til å leve i en fullkommen tilværelse. Men ved at Jesus levde det livet Adam ikke klarte åpnet han for at alle mennesker kunne få leve i denne fullkomne tilværelsen. JV skriver at «Jesu offer er «en tilsvarende løsepenge for alle» som tar de nødvendige skrittene for å kunne nyte godt av den.»⁶⁷ Bibelteksten som JV her siterer er 1Tim 2:6 hvor det står at Jesus «ga seg selv som en tilsvarende løsepenge for alle. JV legger til at «alle» sikter til de som tar de nødvendige skrittene. Hva menes med «de nødvendige skrittene»?

3.4 De nødvendige skrittene

Det går igjen i JVs skrifter om frelsen at man må vise sin takknemlighet for den. I *Hva er det Bibelen virkelig lærer* skriver de at «det holder ikke bare at vi sier at vi tror på Jesus og gjenløsningen, vi må også vise det med våre gjerninger».⁶⁸ Det samme går ut ifra åpningen i et kapittel i boken *Du kan få leve evig på en paradisiske jord* som tar for seg hva et menneske må gjøre for å få evig liv.

JEHOVA GUD tilbyr deg noe vidunderlig — evig liv i hans rettferdige, nye tingenes ordning. (2. Peter 3: 13) Men for å få leve da må du gjøre Guds vilje nå. Den nåværende

⁶⁷ WBTS, «Hvordan er Jesu offer en 'løsepenge for mange'», 104.

⁶⁸ WBTS, *Hva er det bibelen egentlig lærer?*, 55. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1102005135> Lest 24 feb 2021)

onde verden og alle de som fortsetter å være en del av den, skal snart forgå, «men den som gjør Guds vilje, blir til evig tid» (1. Johannes 2: 17).⁶⁹

Under følger noen punkter fra dette kapittelet som forteller oss hva JV sier må til å få del i det evige livet på den nye paradisiske jorden.

Det første som må til et at man må «tro på Jehova og på hans løfter»⁷⁰ Man må ha tillit til Gud slik en sønn eller datter har til en kjærlig Far, for bare slik kan man stole på at Guds veiledning er rett.

JV lærer imidlertid at det ikke er nok å bare ha tro, man må ha gjerninger, «gjerninger som viser hvordan du virkelig betrakter Jehova».⁷¹ Disse gjerningene innebærer at man viser anger for det gale man har gjort, og at man vender om fra handlinger som strider med Guds vilje. Disse gjerningene vil vise at man velger livet.

Videre må man bli døpt i vann, og dermed vise for andre at man har gitt et løfte til Gud om å tjene ham. Dette er et krav for dem som ønsker å følge Jesus, innført av ham selv. JV viser til misjonsbefalingen i Matt 28 om at alle nye disipler skal opplæres i troen og så bli døpt i vann. Det er her snakk om dåp av voksne troende som «har bestemt seg for å tjene Jehova». Ikke dåp av spedbarn.⁷²

Til sist er det sentralt for frelsen at man vitner om den kunnskap man har. Som ekte kristen skal man vitne offentlig til alle mennesker om den kommende dommen, og frelsen som er tilgjengelig gjennom Jesus. Noe av begrunnelsen for dette kommer fra deres oversettelse av Rom 10:10: «For med hjertet tror man, slik at man oppnår rettferdighet, og med munnen kunngjør man offentlig, slik at man oppnår frelse».⁷³ I bibelselskapets 2011 oversettelse, og de fleste andre oversettelser, er *offentlig* utelatt. NV ser ut til å ha lagt til dette for å få frem et poeng om at det er offentlig man skal bekjenne, altså til andre. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel **4.3.2. Forkynne offentlig**.

⁶⁹ WBTS, *Du kan få leve på en paradisisk jord*, 1991, 250, <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/pe>. (<https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1101989120> Lest 24 feb 2021)

⁷⁰ WBTS, 250.

⁷¹ WBTS, 250.

⁷² WBTS, 252.

⁷³ WBTS, 252–53.

Frelsen hos JV er nødvendig for at et menneske skal kunne leve evig på en paradisisk jord, slik det var ment fra starten. Behovet for frelse kommer av at Adam brøt Guds bud, og måtte straffes. Siden da har mennesket vært kontrollert av synd. Gud ordnet en løsepenge for menneskene, slik at de kunne få evig liv. For å få denne gaven må man tro på Gud, vise at man vender om fra synden, la seg døpe og forkynne evangeliet.

3.4.1 Arbeide på frelsen

Som vi har sett mener JV at man må gjøre mer enn bare å tro «på Jesus som frelser.»⁷⁴ I tillegg til de nødvendige skrittene med tro, dåp, offentlig forkynnelse og oppriktig anger for synder må man arbeide på egen frelse, slik som Fil 2:12 sier. Men hva legger JV i dette? Hva er forskjellen mellom å arbeide på egen frelse, og å ta de nødvendige skrittene?

De nødvendige skrittene handler om hva man må gjøre for å vise for deg selv, Gud og andre at du velger det livet som Gud ønsker å gi menneskene, nemlig et liv i fullkommen balanse.⁷⁵ Men det holder ikke å bare gjøre dem en gang. Sitatet i **3.1 Frelsen** avsluttet med at dem som «ikke fortsetter å vise tro»⁷⁶ vil kunne miste frelsen. JV mener at den som ønsker å være en kristen, og som ønsker å «ha gode kristne egenskaper, må [...] arbeide hardt for å tilegne seg disse; han må bygge dem opp hos seg selv.»⁷⁷ Dette begrunner JV ut fra 2.Pet 1:5-8 hvor det står følgende:

Derfor skal dere anstrenge dere oppriktig for å gjøre dette: Til deres tro skal dere føye godhet, til deres godhet skal dere føye kunnskap, til deres kunnskap skal dere føye selvkontroll, til deres selvkontroll skal dere føye utholdenhet, til deres utholdenhet skal dere føye gudhengivenhet, til deres gudhengivenhet skal dere føye broderkjærlighet, og til deres broderkjærlighet skal dere føye kjærlighet til alle. For hvis alt dette finnes hos dere og strømmer over, vil det hindre dere i å være uvirksomme eller uten frukt når det gjelder den nøyaktige kunnskap om vår Herre Jesus Kristus. (NV)

JV sier ikke her direkte at «gode kristne egenskaper» er noe man må ha for å bli frelst, men denne bibelhenviingen viser at det er nærliggende å tolke det dit hen. Vi kan trekke linjene

⁷⁴ WBTS, «'Tro på Jesus' – er det nok å tro på Jesus for å bli frelst?», 169, lest 21. april 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/500100101>.

⁷⁵ WBTS, *Du kan få leve på en paradisisk jord*, 250.

⁷⁶ WBTS, «Hva er frelse?», 105.

⁷⁷ WBTS, «Fortsett å arbeide på deres egen frelse!», 15, lest 22. april 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1998803?q=Filipperne+2%3A12&p=par>.

til en artikkel ved navn: *Er læren om «én gang frelst, alltid frelst» bibelsk?* som tar for seg nettopp dette, at JV mener man kan miste frelsen. Her viser de til Joh 15:1-6 hvor Jesus omtaler seg selv som vintreet og hans etterfølgere som grener når han sier at «[j]eg er det sanne vintre, og min Far er vindyrkeren. Han tar bort hver gren på meg som ikke bærer frukt» (NV17) JV bruker denne bibelhenvisningen til å si at «[n]oen kunne på et tidspunkt vise tro på ham ved sine frukter, eller gjerninger, men siden slutte å bære frukt og bli «kastet ut som en [ufruktbar] gren» og dermed miste frelsen»⁷⁸.

Videre sier JV at i Fil 2:12 ordet som oversettes med «arbeide på» – *κατεργάζομαι* – også kan oversettes med å fullføre noe.⁷⁹ Ut fra dette ser det ut til at JV tolker det å arbeide på frelsen som å fullføre det man begynte på da man ble en kristen, at for å bli frelst holder det ikke bare å gjøre de nødvendige gjerningene én gang. Man må fortsette å vise det. Men de sier at dette ikke er noe menneskene klarer alene. De holder seg til det Paulus skriver i Fil 2:13 at «det er Gud som fyller dere [de kristne] med kraft, og som gir dere både et ønske om og styrke til å gjøre det som gleder ham» (NV17) Man må arbeide for å overvinne dårlige vaner, og fortsette å gjøre Guds vilje, men dette er noe menneskene får hjelp til fra Gud selv.⁸⁰

JV holder to tanker samtidig her. I starten av avsnittet så vi at JV mener man må selv arbeide for å bygge opp gode kristne egenskaper i seg selv, men at man får hjelp fra Gud for å gjennomføre dette arbeidet.

⁷⁸ WBTS, «Er læren om ‘én gang frelst, alltid frelst’ bibelsk?», 106, lest 23. april 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502016155>.

⁷⁹ WBTS, «Fortsett å arbeide på deres egen frelse!», 18.

⁸⁰ WBTS, 18.

4 Bibelen som argument

I dette kapittelet ønsker jeg å undersøke ulike elementer av soteriologien jeg har presentert ovenfor. Først skal jeg se på hvordan JV bruker bibelen til å argumentere for sin tro.

4.1 Bibelbruk

Her presenterer jeg hvordan JV selv bruker bibelen når de argumenterer for deres lære.

Russell slo fast at Bibelen er eneste autoritet når det kommer til å tilegne seg kunnskap om frelsen, dette er noe de fortsatt fastholder. J.M. Penton skriver videre om Russells bibelbruk at han benyttet seg av metoder fra andre kristne miljøer, særlig fra 15- og 1600-tallet, og de tidlige kirkefedrene allerede i det andre århundre e.kr. Russell laget seg et system av allegorisk og typologisk tolkning av bibeltekstene. Han brukte disse metodene for å gjøre bibelteksten forståelig for sin samtid, noe som ikke er ukjent blant andre teologer verken da eller nå. Dette systemet av allegorier og typologier forsøkte han etter beste evne å holde rasjonelt og konsekvent. Men Russell hevdet ikke at mennesket alene kunne forstå Guds ord. Man var avhengig av guddommelig – eller åndelig – veiledning for å kunne forstå hva Guds ord har å si til menneskene i dag.

Mye av dette er videreført av JV til i dag. Som jeg har vært inne på i kapittelet om bibelsyn,⁸¹ fastholder JV at Guds ord er det eneste mennesket trenger for å tilegne seg kunnskap om frelse, og at man gjennom åndelig veiledning og arbeid med skriften kan forstå hva Guds ord sier. Dessverre, skriver Penton, er ikke logikken i JVs bibelbruk bevart fra Russell. Han skriver at JV har fortsatt å være rasjonell i sin argumentasjon, men at flere av organisasjonens ledere – både tidligere i historien og i nyere tid – har brukt allegoriske forklaringer uten å forsøke å være logisk konsistent. Penton henter et eksempel fra deres lære om Harmageddon, det siste slaget mellom Gud og denne verdens krefter. Eksempelet gir en liste over typologier på folk som kommer til å bli frelst, som kommer til å overleve Harmageddon. Heriblant nevnes det fisker fra «the healed waters of the Salt Sea».⁸² Dette sitatet er hentet fra boken *You may Survive Armageddon into God's New World* fra 1955. Denne boken ser ut til å ha

⁸¹ Se 2.2 Bibelsyn

⁸² Penton, *Apocalypse delayed*, 254–56.

blitt revidert og gitt ut under en ny tittel *Survival Into a New Earth*, eller på norsk: *Du kan få overleve og komme inn på en ny jord*. Her kan vi lese om forklaringen til profetien i Jesaja 60:5,6 som ser ut til å være grunnlaget for typologien.

Du skal se det og stråle av glede, ditt hjerte skal banke og svulme. For havets skatter skal bli ført til deg, nasjonenes rikdommer skal komme til deg. Mengder av kameler skal dekke landet ditt, unge hannkameler fra Midjan og Efa. Alle fra Saba skal komme, og de har med seg gull og virak. De skal lovprise Jehova. (Jesaja 60:5,6 NV)

I boken er dette tolket dit hen at en «'stor skare' av mennesker som en gang var en del av det 'menneskehav' som er fremmedgjort for Gud, mennesker som befant seg i det «mørke» som dekker nasjonene, har sluttet seg til det åndelige Israel. De er folkenes kostelige skatter.»⁸³ Dette skriver JV for å begrunne at forkynnelsen ut blant folk har båret frukt i den grad at flere har sluttet seg til organisasjonen.⁸⁴

4.1.1 Tolking av Bibelens skrifter

Her følger en innføring i ulike modeller brukt når man skal tolke Bibelens skrifter. Uavhengig av JV. Informasjon er hentet fra Allister McGrath's bok *Christian Theology*. Dette er et enormt felt innen teologien så her er det bare plass til en enkel innføring for å sette JVs bibelbruk inn i en av tradisjonene.

Den første måten å møte Bibelens skrifter på var den typologiske metode. Denne var utbredt i oldkirken og man lette etter hendelser, personer eller institusjoner i GT som ble tolket som «typer», eller forbilder, på det samme i NT. For eksempel Moses som type på Kristus, utvandringen fra Egypt som type på menneskenes utfrielse fra synd og israelsfolket som type på kirken.⁸⁵ I tillegg til dette opererte man med en allegorisk tilnærming til skriften, hvor man forsøkte å forstå tekstens dypere mening. Det er ikke full enighet om forskjellen mellom en typologisk tilnærming og en allegorisk tilnærming men den generelle konsensus går på at typologien i hovedsak handler om «the correspondences between the events, the institutions, and the persons of the Old Testament and those of the New Testament.» og at det er en

⁸³ WBTS, «Du kan få overleve og komme inn på en ny jord», 155, lest 12. mars 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/su>.

⁸⁴ Penton, *Apocalypse delayed*, 253–56.

⁸⁵ McGrath, *Christian theology*, 115.

metode for å tolke «events in the New Testament – especially relating to Jesus Christ – as representing the fulfilment of a similar situation recorded or prophesied in the Old Testament.»⁸⁶ Mens allegori «generally involves using the words of the Old Testament as symbols or tokens or religious ideals or values rather than events (such as the death and resurrection of Christ)»⁸⁷ Bibelforskere i dag mener at en allegorisk tilnærming til Bibelens skrifter gjør at man lett leser en mening inn i teksten heller enn å trekke en mening ut av teksten. Dette omtales som *eisegese* (å føre inn), i motsetning til det å lese en mening ut av teksten – *eksegese* (å ta ut)

På 300-tallet fikk man en vestlig skole. Denne startet hovedsakelig med Ambrosius av Milan som argumenterte for en trefoldig mening i teksten: Den naturlige, den moralske og den rasjonale/teologiske mening. Augustin tok så dette videre, men arbeidet med en todelt mening: en bokstavelig-kjødelig-historisk mening og en allegorisk-mystisk-åndelig mening. Augustin mente at teksten kunne ha en eller begge meningene i seg, altså den kunne være enten bokstavelig eller åndelig, eller den kunne være både konkret og åndelig. Dette skal Augustin ha brukt til å knytte sammen det nye og det gamle testamentet. «The New Testament lies hidden in the Old, and the Old testament is unveiled in the New.»⁸⁸ Denne metoden var den utbredte i bibelforskningen i tidlig middelalder.

I middelalderen ble denne metoden kalt: *quadriga* (skriftens firfoldige betydning), opprinnelig var dette ordet på en hestevogn trukket av fire hester, men i bibelforskningen ble det forstått som at den som leste de bibelske skrifter ble veiledet av fire betydninger: 1. Den bokstavelige betydning som er det teksten rett ut sier; 2. Den allegoriske betydning hvor man tolker teksten til å gi en kristen doktrine eller påstand; 3. Tropologisk eller moralsk betydning hvor man tolket skriften til å gi moralske og etisk veiledning for kristen livsførsel; 4. Anagogisk betydning hvor man tolket skriftene i retning av det kristne håpet og noe som pekte frem mot de endelige oppfyllelsene av NTs gudgitte løfter. Her igjen er problemet å begrense tolkingene slik at man ikke kan forstå hva som helst ut av skriften. I dette tilfellet er det den bokstavelige, eller litterære, betydning som blir overordnet. Martin Luther (1483-1506)

⁸⁶ McGrath, 115.

⁸⁷ McGrath, 115.

⁸⁸ McGrath, 116. Et sitat av Augustin, sitert i McGraths bok.

fastslo at «no allegory, tropology, or anagogy is valid, unless that same truth is explicitly stated literally somewhere else».⁸⁹

Erasmus av Rotterdam (1466-1536) forsto den bibelske skrift til å ha to meninger; den litterære og den åndelige. Det var, for Erasmus, eksegetens oppgave å avdekke den dypere, åndelige meningen med teksten. I hans senere skrifter skal han ha påpekt at tolkningen av teksten måtte holdes så tett til den faktiske teksten som mulig. Dette må gjøres gjennom gode historiske verktøy for å kunne produsere den mest nøyaktige grunnteksten som grunnlag for oversettelse og tolkning.⁹⁰

I moderne tid er bibelforskningen blitt adskillig mer kompleks, og da særlig ettersom den har blitt en gren innen akademisk forskning. I den moderne tid har man da fått flere måter å tolke Bibelens skrifter på, influert av opplysningstiden. Her vil jeg kort presentere de fire hovedtilnærmingene vi har fått i nyere tid, i tillegg til den historisk-kritiske metode.

Den rasjonelle tilnærming hvor man stort sett ser bort fra underfortellingene i Bibelen og leter etter religionens universelle sannheter ved hjelp av rasjonalitet.; **Den historiske tilnærming** hvor man ser på de bibelske skrifter som først og fremst kilder til kristendommens opphav. Denne metoden for å forstå bibeltekstens betydning er, i likhet med den rasjonelle tilnærming, ikke særlig utbredt i dag; **Den sosiologiske tilnærmingen** til Bibelen behandler kristendom som et religiøst fenomen, og bruker Bibelen som religions-sosiologisk kilde; Til sist er den **litterære tilnærming** hvor man forsøker å gi rom for de ulike sjangrene i Bibelen.

Historisk kritisk metode i bibelforskning betyr helt enkelt at man benytter seg av den historiske og kulturelle kontekst skriftet ble til i. Man søker og å finne informasjon om skriftets intenderte publikum, og dets forfatter. Dette gjøres for å kunne forstå mer av hvordan språket brukes for å få frem et budskap. Denne metoden ble utviklet på 1800-tallet. Noe av det denne metoden fokuserte på var å finne tekstens *Sitz im Leben* – plass i livet. Man søker å

⁸⁹ McGrath, 118. Et sitat av Luther, sitert i McGraths bok

⁹⁰ McGrath, 118.

finne hvilken situasjon de ulike bibeltekstene ble brukt i sin samtid, hvem var de skrevet for og hvordan brukte målgruppen teksten.⁹¹

Historisk kritisk metode hos JV

Vi får et lite innblikk i hvordan et vitne tenker om bibeltolking og forståelse av dens tekster gjennom Furulis sitat nevnt i kapittel **2.2 Bibelsyn**. Her er det på nytt gjengitt for enkelhetsskyld:

Det kan noen ganger være vanskelig å forstå Bibelens profetiske stoff, jeg vil hevde at når man tar hensyn til ordenes leksikalske betydning, og anvender reglene for grammatikk og syntaks, er det relativt enkelt å komme frem til entydige svar når det gjelder den kristne tros grunnleggende lære [...] Vi forplikter oss til å ta alle tekster slik leksikon, grammatikk og syntaks krever⁹²

Furuli tilregner rent språklige verktøy evnen til å forstå Bibelens tekst. Tekstens historie, forfatter og forfatterens intenderte målgruppe er utelatt. Det kan se ut som om man legger vekt på å forstå ordene slik vi leser dem i dag, og så ser man bort i fra konteksten ordene ble til i.

4.2 JVs bibelbruk

Som jeg nevnte i starten av dette kapittel benytter JV seg av en blanding av typologi og allegori i sin tolking av de bibelske skrifter. Men som vi så er det kommet nyere metoder i nyere tid, metoder det ser ut til at JV ikke benytter seg av. Ved at JV forsøker å holde seg til Russells metoder går de glipp av verdifulle hjelpemidler i å forstå bibelteksten. Nyere metoder har den funksjon at de blant annet gjør det vanskeligere for bibelforskere å bedrive eisegeese ikke eksegeese. Nå vil jeg utdype noen elementer fra kapittel 3 hvor jeg presenterte JVs soteriologi og kristologi. Her håper jeg å se tydeligere hvordan JVs metoder for bibeltolking har ledet dem til den trosforståelsen de har i dag.

⁹¹ Ragnar Leivestad og Turid Karlsen Seim, «bibelvitenskap», i *Store norske leksikon*, 21. januar 2019, <http://snl.no/bibelvitenskap>; McGrath, *Christian theology*, 64.

⁹² Ringnes, *Jehovas vitner*, 158.

4.3 Kravene for frelse

Som vi så i kapitel 3.1.3 **Frelsen** er det noen handlinger som JV ser ut til å legge opp som krav for at man skal bli frelst. JV selv understreker at mennesket ikke kan gjøre seg fortjent til frelsen, men likevel fastholder de altså troen på at man må gjøre noen spesifikke gjerninger for å være sikker på at man har rett på det evige livet. Under ser jeg nærmere på kravet om tro og om offentlig forkynnelse ettersom NV har et interessant tillegg i noen sentrale bibelvers sammenliknet med mer utbredte bibeloversettelser.

4.3.1 Vise tro

Troen er grunnleggende for at man skal kunne få evig liv, ifølge JV. Dette ser vi blant annet ut fra artikkelen henvist til tidligere hvor WBTS trekker frem Heb 11:6 som blant annet sier at «Uten tro er det umulig å bli godkjent av Gud, for den som nærmer seg Gud, må tro at han er til» (NV)⁹³ Det er naturlig at man må tro at en frelsende gud eksisterer hvis man skal kunne søke en frelsende gud.

Jeg vil her ta for meg det greske ordet som oversettes med tro, og det norske ordet «tro». Det ville vert fruktbart å kikke inn på de engelske ordene «believe» og «faith» og sett hvordan disse brukes i sammenhenger med tro. Men ettersom jeg skriver ut fra en norsk kontekst, velger jeg å ikke gjøre det her.

Det norske ordet «tro» har flere aspekter og betydninger. Det kan handle om et løfte «å vise troskap», noe man kan stole på eller feste lit til. Det kan betegne noe man er overbevist om at er sant, noe man antar eller formoder. JV sier at grunnlaget for å motta frelse Så hva slags tro er det JV sikter til når man må «tro på Gud»?

JV sier at Bibelen beskriver troen på to måter, og begrunner dette ut fra Heb 11:1: «Tro er den sikre forventning om det man håper på, det tydelige bevis for virkelige ting som ikke ses.» (NV) WBTS tolker disse versene slik:

(1) Tro er «den sikre forventning om ting en håper på». Disse tingene kan innbefatte framtidige hendelser som har blitt lovt [*sic*], men som ennå ikke har skjedd, for eksempel at alt det onde skal forsvinne, og at det skal komme en ny verden. (2) Tro er «det tydelige

⁹³ WBTS, *Du kan få leve på en paradisiske jord*, 250.

bevis for virkelige ting, enda de ikke ses». Disse usynlige realitetene innbefatter det at Jehova Gud, Jesus Kristus og englene er til, og at det himmelske riket er i virksomhet.⁹⁴

JV viser til Bibelen og legger vekt på troen som håp og som bevis. Men WBTS skriver også i denne artikkelen at «[t]ro innebærer mye mer enn å ha en intellektuell forståelse av Guds hensikt. Tro er en sterk drivkraft som får en person til å handle i harmoni med Guds vilje. Når man tror på det Gud har gjort for å frelse oss mennesker, vil man ønske å fortelle andre om det gode budskap.»⁹⁵ Altså er troen mer enn denne todelte forklaringen ut fra Heb 11:1. Troen er noe i et menneskes indre som driver det til å gjøre det Gud ønsker. Dette er noe WBTS igjen knytter opp mot Jakobs brev, særlig 2:14-26 som ser på forholdet mellom tro og gjerninger. Mest sentralt er kanskje Jakob 2:18 som viser hvor tett gjerninger og tro henger sammen: «Vis meg din tro uten gjerningene, og jeg skal vise deg min tro ved mine gjerninger.» (NV) Forholdet mellom tro og gjerninger er noe jeg kommer tilbake til i kapittel 5. Jesus og gjerningene. Her vil jeg se på hvordan Bibelens skrifter bruker det greske ordet for tro – πιστεύω. Til dette bruker jeg *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* (heretter forkortet BDAG). Grunnen til at jeg bruker BDAG er at det er en anerkjent ordbok. Den er ikke skrevet av WBTS, men den gir uansett nyttig innsikt i hvordan de greske ordene brukes i den greske bibelteksten, uavhengig av denominasjon.

Grunnordet for å tro er som nevnt verbet πιστεύω og har etter BDAG fem hoved betydninger. «1. To consider something to be true and therefore worthy of one's trust, *believe*. [...] 2. To entrust oneself to an entity in complete confidence, *believe (in), trust*. [...] 3. *Entrust*. [...] 4. *Be confident about*. [...] 5. *Think/consider (possible)*.»⁹⁶ Men i de to versene nevnt over, er det en substantivering av ordet som er brukt; πίστις. BDAG skriver om Heb 11:1 at ordet her forklares som noe man har i møte med det man ikke kan se, eller det man håper på. Her trekkes parallellen til 2. Kor 5:7 hvor Paulus skriver at «vi lar oss lede av tro, ikke av det vi ser.» (NV) Altså at kristne skal sette troen høyere enn det man ser, fordi troen er festet til Gud og til løftene om et paradys. I Jakob 2:18 brukes det samme ordet, men med litt annen nyanse. Her viser det, i følge BDAG, at troen, som tegn på trofasthet til Jesus, krever gjerninger.⁹⁷

⁹⁴ WBTS, «Vis tro på Jehovas løfter», 27, lest 11. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2016767>.

⁹⁵ WBTS, 27.

⁹⁶ Frederick W. Danker, Walter Bauer, og William Arndt, *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*, 3rd ed (Chicago: University of Chicago Press, 2000). s.v. πιστεύω

⁹⁷ Danker, Bauer, og Arndt. s.v. πίστις 2 d β, δ

Troen som substantiv er noe mennesket har i møte med det man ikke kan se, og som et grunnlag for å kunne håpe. Denne substantiverte troen kan også sees på som trofasthet til den kristne lære, når den er det krever den også handling. Dette vil jeg også komme tilbake til i kapittel 5 Jesus og gjerningene. Nå vil jeg se på troen som noe menneske gjør.

I NV oversettes former av πιστεύω stort sett med «tro» eller «vise tro». Grunnen til dette har WBTS forklart slik:

Ofte er det sammenhengen som må avgjøre betydningsnyansen av pi·steu'ο. Men noen ganger hjelper ulike grammatiske konstruksjoner oss til å forstå hva skribenten mente. Hvis ordet pi·steu'ο for eksempel står foran et substantiv i dativ, gjengir New World Translation det vanligvis med bare «tro»—med mindre sammenhengen tyder på noe annet. (Matteus 21: 25, 32; men se Romerne 4: 3.) Hvis pi·steu'ο står foran ordet e·pi', «på», blir det vanligvis gjengitt med «tro på». (Matteus 27: 42; Apostlenes gjerninger 16: 31) Hvis det står foran eis, «til», blir det gjerne oversatt med «vise tro på». — Johannes 12: 36; 14: 1.⁹⁸

Når JV velger å sette «vise» foran «tro» får det en helt annen nyanse. Det er som om man må bevise noe i ens indre, man må vise at man tror. Dette elementet med å vise sin tro, er noe BDAG kun trekker frem når det er snakk om den substantiverte formen πίστις som jeg har nevnt ovenfor. Når JV velger å oversette «πιστεύετε εις τὸ φῶς» (tro (inn i/til) lyset) med «vis tro på lyset» (Joh 12:36 NV) blir troen substantivert. Det blir noe man må vise at man har. Her ser vi det tette båndet mellom gjerninger og tro.

Det er vanskelig å se om JV mener at troen produserer gjerningene som er etter Guds vilje, eller om det er menneskene som produserer gjerningene som bevis for at de har tro. I sitatet fra *Vis tro på Jehovas løfter* blir troen omtalt som «en sterk drivkraft», den som har troen vil «ønske å fortelle andre om det gode budskap.»⁹⁹ Men i *Hva er frelse* skriver WBTS at «Bibelen viser at man må ha gjerninger, eller lydighetshandlinger, for å vise at man har en levende tro.»¹⁰⁰

Denne diskusjonen skal jeg ta opp igjen i kapittel 5, nå skal jeg se på «kravet» for å forkynne offentlig.

⁹⁸ WBTS, «Spørsmål fra leserne», 30, lest 12. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1990888>.

⁹⁹ WBTS, «Vis tro på Jehovas løfter», 27.

¹⁰⁰ WBTS, «Hva er frelse?», 105.

4.3.2 Forkynne offentlig

Som jeg har vert inne på begrunner JV offentlig forkynnelse ut fra deres oversettelse av Rom 10:10¹⁰¹ Denne oversettelsen skiller seg ut i forhold til for eksempel Norsk Bibelselskap:

Ny Verden

For med hjertet tror man, slik at man oppnår rettferdighet, og med munnen kunngjør man offentlig, slik at man oppnår frelse.

Bibelen 2011

Med hjertet tror vi så vi blir rettferdige, med munnen bekjenner vi så vi blir frelst.

Den største forskjellen i oversettelsen er ordet *offentlig*. Dette tillegget er noe vi ikke finner i andre standard bibeloversettelser, verken på norsk eller engelsk ¹⁰². Vi finner derimot dette tillegget i *The Complete Jewish Bible* (heretter forkortet CJB) hvis utbredelse er ukjent for min del. Versjonens mål ser ut til å være å vise bibeltekstens jødiske tilknytning. ¹⁰³ Så vidt jeg vet er det ingen direkte kobling mellom NV og CJB.

La oss se på den greske teksten, grunnteksten for NT. JV oppgir som sagt at de har brukt Westcott-Hort teksten som grunnlag i oversettelses arbeidet, samtidig som at de har brukt Nestle-Aalands tekst. Helt hvorfor de har brukt begge sier de ikke noe om. Westcott-Hort teksten er utgitt med oversettelse i 1882 ¹⁰⁴ og 1925 ¹⁰⁵. Begge i god tid før det første engelske NT ble publisert av WBTS i 1950. Begge utgivelsene av Westcott-Horn har samme tekst som Nestle-Aalands *Novum Testamente Graece* 28. utgave (heretter forkortet NA28) først utgitt i 2012 ¹⁰⁶ NA28 har identisk tekst som UBS5 utgitt i 2014. Begge disse versjonene var

¹⁰¹ Se **3.1.3. Frelsen**

¹⁰² Med standard sikter jeg til de mest brukte oversettelsene som ofte er knyttet til ulike kirkesamfunn. Eks: Bibelen2011, Bibelen – Guds ord, Bibelen – den hellige skrift, New International Verson, King James Version og English Standard Version.

¹⁰³ «9 Things You Need to Know about The Complete Jewish Study Bible», *Hendrickson Publishers Blog* (blog), 26. januar 2017, <https://hendricksonpublishers.blog/2017/01/26/9-things-you-need-to-know-about-the-complete-jewish-study-bible/>.

¹⁰⁴ Brooke Foss Westcott, Fenton John Anthony Hort, og Philip Schaff, *The New Testament in the Original Greek* (New York, Harper and brothers, 1882), <http://archive.org/details/newtestamentinor00westrich>.

¹⁰⁵ Brooke Foss Westcott og Fenton John Antholy Hort, *The New Testament In The Original Greek* (The Macmillan Company, 1925), <http://archive.org/details/newtestamentinth027928mbp>.

¹⁰⁶ Eberhard Nestle og Erwin Nestle, *Novum testamentum Graece =: Novum testamentum Graece*, red. Barbara Aland mfl., 28th revised edition, 5th corrected printing (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2016), 502.

tilgjengelige før den nye NV fra 2017, derfor legger jeg disse som grunnlag for deres oversettelse.

Ut fra det jeg nevner her kan vi trekke slutningen at den greske teksten som er grunnlaget for NV er følgende:

NA28

καρδιά γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην,
στόματι δὲ **ὁμολογεῖται** εἰς σωτηρίαν

Min oversettelse:

Med hjertet tror han med det resultat at han blir rettferdig, og med munnen **bekjenner han** med frelsen som resultat.

Ut fra den greske teksten kan vi ikke med en gang antyde *offentlig*. I Westcott-Horn⁸² står det en engelsk oversettelse til den greske teksten. Her er heller ikke *offentlig* med.¹⁰⁷

La oss da se på ordet *ὁμολογεῖται*, en bøyning av ordet *ὁμολογέω*. I BDAG under *ὁμολογέω* punkt 4b ser vi at ordet oversettes med «profession of allegiance [...] Esp. of confessing Christ», altså en bekjennelse om tilhørighet. Rom 10:10 står hos BDAG som et eksempel under punkt 4b. Vi ser her også at dette har et offentlig element i seg, 4a omhandler en «public declaration», altså en offentlig kunngjøring. Her er blant annet Titus 1:16 brukt som eksempel.¹⁰⁸ Det vil jeg se nærmere på ettersom begge brevene har samme forfatter¹⁰⁹. Her brukes det om en gruppe mennesker som «**erklærer** at de kjenner Gud» (NO11), eller slik vi finner det i NV: «De sier offentlig at de kjenner Gud» NV viser her til en lik bruk i Titus 1:16 som i Rom 10:10. Denne likheten finner vi også i den engelsk NV oversettelsen. I NO11 derimot er det en forskjell mellom *bekjenne* i Rom 10:10 og *erklære* i Titus 1:16. Det norske bekjenne brukes ofte i sammenheng med å knytte seg selv til en religiøs tro¹¹⁰, mens erklære brukes mer for å fastslå fakta¹¹¹.

¹⁰⁷ Westcott, Hort, og Schaff, *The New Testament in the Original Greek*, 367.

¹⁰⁸ Danker, Bauer, og Arndt, *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*. s.v. *ὁμολογέω* 4 a-b

¹⁰⁹ I begge brevene står Paulus oppført som forfatter, og det er bred consensus i det teologiske akademien at det er samme forfatter bak disse to brevene.

¹¹⁰ «bekjenne - Det Norske Akademis ordbok», lest 15. april 2021, <https://naob.no/ordbok/bekjenne>.

¹¹¹ «erklære - Det Norske Akademis ordbok», lest 15. april 2021, <https://naob.no/ordbok/erkl%C3%A6re>.

Videre ser vi at ordet ὁμολογία, en substantivering av verbet, kan bety at man gjennom handling eller ord viser lojalitet til noen eller noe. Bak i Westcott-Hort 25 er det et lite leksikon, her er ὁμολογέω oppført med to mulige betydninger; å bekjenne eller å love. Her heller finner vi ikke elementet med offentlig.

Jeg ser en forskjell i måtene ὁμολογέω er brukt på i de to versene. I brevet til Titus fremstår det som at ordet er brukt for å beskrive dem som sier (eller kunngjør) til andre rundt seg at de tror på Gud, og kjenner han, men som ikke lever etter den lov Gud har gitt gjennom Bibelen. Det er en advarsel om at ikke alle som sier de kjenner Gud, nødvendigvis bekjenner seg til hans lære, og at man ikke skal ta all kristen forkynnelse for god fisk. I romerbrevet er ikke dette en del av konteksten. Her er det snakk om det enkelte menneskes frelse, som ikke skjer på grunnlag av etnisitet (jøde eller hedning), men på det ene grunnlag at man bekjenner seg til Jesus. Paulus skriver ikke noe om at dette må skje offentlig. Det ser ut til at Paulus i denne passasjen søker å lette på de menneskeskapte kravene for å oppnå evig liv. Dersom du tror i ditt hjerte, og sier det med (bekjenner) din munn – enten i bønn eller til andre mennesker – så trenger du ikke uroe deg for om du er frelst. Dette ser man kanskje tydeligst ut fra rom 10:13 hvor Paulus siterer Joel 2:32: «For «alle som påkaller Jehovas navn, skal bli frelst» (NV). Altså; dersom du påkaller Gud med din munn skal du bli frelst, dette er ikke noe som må gjøres offentlig. Her mener jeg NV har et tillegg, som ikke kan rettfærdiggjøres ut fra tekstens umiddelbare kontekst, og dermed er et uttrykk for deres teologi. Her har JV gjort eisegese, ikke eksegese. De har bøyd teksten og trukket frem betydninger av ord som rent leksikalsk er mulige, men som ikke gir en sannsynlig tolkning ut fra konteksten.

Videre kunne det vert interessant å lete mer blant JVs litteratur om rom 10:10 har noen sammenheng med Matt 10:32 hvor Jesus sier at «Den som anerkjenner meg overfor mennesker, vil jeg anerkjenne overfor min Far i himmelen.» (NV) Ordet som her oversettes med *anerkjenne* er det samme ὁμολογέω som brukes i rom 10:10. Rent tematisk ser det ut som at det herfra Paulus henter begrunnelse for sin påstand. Her presiserer Jesus, også i den greske teksten, at denne anerkjennelse skal skje for andre mennesker – altså offentlig. Men om Jesus sier dette som et krav for frelse, eller som en advarsel mot å fornekte Jesus i andres påhør er ikke sikkert. For dersom man mister frelsen fordi man fornekte Jesus for andre, så skulle jo ikke Peter ha tilgang på frelsen. Han som fornektet Jesus tre ganger, men som likevel blir utvalgt av Jesus til overhode for Jesu etterfølgere.

4.4 Johannes 1:1

Som jeg viste til i **3.4.1 Jesu liv før han ble menneske** så oversetter NV Joh 1:1 slik: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var en gud» Sammenlikner vi dette med NO11 oppdager vi en betydelig forskjell: «I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud.» (NO11). Hvordan kan NV skrive «ordet var en gud» og NO11 «ordet var Gud»? La oss først se på den grammatiske forklaringen.

Den greske teksten som her er oversatt ulikt ser slik ut: καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. Direkte oversatt blir dette; og Ordet var gud. Forskjellen her koker ned til en manglende bestemt artikkel foran θεὸς. Det indikerer ved første øyekast at dette ikke er snakk om den suverene Gud – eller Jehova, men om en gud blant flere eller guddomer. Men det er ikke så enkelt.

Jeg henvender meg til Ragnar Leivestad og Bjørn Helge Sandvei *Nytestamentlig gresk grammatikk*. Rent grammatisk er begge tolkningene legitime: «[s]tår et nomen *med* artikkel [...] og et annet *uten* artikkel i en setning med et uselvstendig verb, kan vi regne med at *det determinerte ordet er subjekt og ordet uten artikkel er subjektspredikativ* [forkortet til S.piv.] ... καὶ θεὸς (S-piv.) ἦν (V) ὁ λόγος (S)»¹¹² θεὸς er da et predikativ til ὁ λόγος – altså det «forteller noe mer om»¹¹³ hva ὁ λόγος er. Bestemt artikkel er ikke nødvendig for å kunne oversette predikativet til en bestemt form. Leivestad-Sandvei skriver at i tilfeller der «subjektspredikativet står *foran verbet*, brukes det sjelden artikkel, selv i slike tilfeller hvor meningen er å vise til noe kjent eller å identifisere subjektet med noen bestemt innen en art eller en gruppe»¹¹⁴ Leivestad-Sandvei skriver opp Joh 1:49 som eksempel. Den greske teksten i NA28 er følgende: σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ, men de fleste manuskripter har artikkel også foran βασιλεὺς. Både NV og NO11 oversetter dette verset med «du er Guds sønn, du er Israels konge», i tillegg har NV stor bokstav i Konge. Dette bruker Leivestad-Sandvei som eksempel på at det ikke alltid må stå artikkel foran et subjektspredikativ for at det skal kunne forstås i bestemt form. Leivestad-Sandvei konkluderer med at «den rimeligste forståelse[n] av *Joh 1,1* [er] at «Ordet var identisk med Gud selv», altså at θεὸς saklig sett er determinert, men mangler artikkelen fordi det står foran verbet. [...] Men det ville også være mulig å tolke utsagnet om at Ordet var (en) gud, dvs.

¹¹² Ragnar Leivestad og Helge Sandvei, *Nytestamentlig gresk grammatik* (Oslo: Universitetsforlaget, 2010), 155.

¹¹³ Leivestad og Sandvei, 153.

¹¹⁴ Leivestad og Sandvei, 154.

guddommelig, av guddomsart.»¹¹⁵ JV henviser til en kommentar fra Ernst Haenchen, en tysk protestantisk teologi professor og bibelforsker, og en artikkel fra Philip B. Harner som står i *Journal of biblical literature*, for å underbygge deres oversettelse.¹¹⁶ I sitatene av dem kan det virke som om både Haenchen og Harner argumenterer for en forståelse av Joh 1:1 lik den vi finner i NV. Fra Haenchen har JV følgende sitat:

[the·os'] and [ho the·os'] ('god, divine' and 'the God') were not the same thing in this period. . . . In fact, for the . . . Evangelist, only the Father was 'God' ([ho the·os']; cf. 17:3); 'the Son' was subordinate to him (cf. 14:28). But that is only hinted at in this passage because here the emphasis is on the proximity of the one to the other It was quite possible in Jewish and Christian monotheism to speak of divine beings that existed alongside and under God but were not identical with him. Phil 2:6-10 proves that. In that passage Paul depicts just such a divine being, who later became man in Jesus Christ Thus, in both Philippians and John 1:1 it is not a matter of a dialectical relationship between two-in-one, but of a personal union of two entities.¹¹⁷

Kort fortalt ser det her ut til at Haenchen har samme syn som JV i denne saken. Nemlig at verset ikke sier at Ordet er helt identisk med Gud. Det forstår vi også ut ifra det han skriver om at «the verb “was” (ἦν) simply express predication. And the predicate noun must accordingly be more carefully observed: θεός is not the same as ὁ θεός»¹¹⁸ Som Leivestad-Sandvei skriver Haenchen at θεός er et predikat til Ordet. Haenchen skiller mellom θεός (guddommelig) og ὁ θεός (Gud den allmektige). Men Haenchen mener også verset sier noe mer, nemlig at Ordet ikke er skapt av Gud, men deler den samme kvaliteten som Gud, nemlig at det er evig, altså er Jesus, som det inkarnerte ordet, evig.¹¹⁹ Haenchen får derfor en noe annen teologi ut av dette enn det JV gjør. JV holder, som vi har vert inne på, at Jesus som åndevesen har en begynnelse ettersom han på et tidspunkt ble skapt av Gud. Haenchen derimot hevder at Jesus ikke har en begynnelse, men er evig, slik som Gud. Samtidig er ikke Jesus helt identisk med Gud. Altså er Haenchen enig med JV, men likevel ikke helt. Ordet er ikke helt likt med Gud, men det går likevel ikke an å skille dem fra hverandre og si at Ordet var en gud.

¹¹⁵ Leivestad og Sandvei, 155.

¹¹⁶ WBTS, *Innsikt i de hellige skrifter*, 2019, 1:1155.

¹¹⁷ WBTS, *Insight on the Scriptures*, bd. 2, 2018, 54, <https://wol.jw.org/en/wol/d/r1/lp-e/1200004781>. (<https://wol.jw.org/en/wol/d/r1/lp-e/1200002451?q=Haenchen&p=par>) Lest 7 mai

¹¹⁸ Ernst Haenchen, Robert Walter Funk, og Ulrich Busse, *John: A Commentary on the Gospel of John*, Hermeneia--a Critical and Historical Commentary on the Bible (Philadelphia: Fortress Press, 1984), 110.

¹¹⁹ Haenchen, Funk, og Busse, 110.

WBTS siterer også Philip B. Harner og hans artikkel *Qualitative Anarthrous Predicate Nouns: Mark 15:39 and John 1:1*. JV siterer følgende: «the logos has the nature of theos. [...] In John 1:1 I think that the qualitative force of the predicate is so prominent that the noun [the·os'] cannot be regarded as definite.»¹²⁰ Altså, viser de til at Harner selv oversetter det likt NV. Men som vi så var tilfellet med Haenchen, sier Harner mer enn dette.

I sin artikkel forsøker Harner å vise at substantiv uten bestemt artikkel som er plassert foran et verb «may function primarily to express the nature or character of the subject, and this qualitative significance may be more important than the question whether the predicate noun itself should be regarded as definite or indefinite.»¹²¹ Altså at i tilfellet med Joh 1:1 er det viktigere å se på den kvalitative betydningen av θεός enn å bestemme om det skal oversettes i bestemt eller ubestemt form. Det er her hans fokus i artikkelen ligger, hva er den kvalitative betydningen av θεός i Joh 1:1. I sitatet som WBTS bruker ser vi at Harner omtaler dette, men WBTS unnlater å si noe mer om det.

Det at Ordet var av samme natur som Gud sier Harner betyr at både Gud og Ordet hører til «the reality of *theos*.» Videre sier han at «the word *theos* is placed at the beginning for emphasis.» Altså for å si at Ordet har samme natur som Gud, i motsetning til noe annet.¹²²

Slik jeg tolker Harner betyr det at Ordet og Gud tilhører samme realitet, det guddommelige. Harner forslår en alternativ engelsk oversettelse: «The Word had the same nature as God»¹²³. Det gir en helt annen mening enn å oversette det med at «ordet var en gud», eller at «ordet var guddommelig». Men Harner presiserer at slik han ser det er Johannes sitt mål med siste del i verset å si at «*ho logos*, no less than *ho theos*, had the nature of *theos*.»¹²⁴ Harner sier dermed at selv om vi ikke kan sette et absolutt likhetstrekk mellom Gud og Ordet, kan man ikke si at Ordet er skapt av Gud og dermed underordnet. Altså at Gud er like mye Gud som Ordet er Gud. Harner konkluderer med følgende:

¹²⁰ WBTS, *Insight on the Scriptures*, 2:54.

¹²¹ Philip B. Harner, «Qualitative Anarthrous Predicate Nouns: Mark 15:39 and John 1:1», *Journal of Biblical Literature* 92, nr. 1 (1973): 75, <https://doi.org/10.2307/3262756>.

¹²² Harner, 85.

¹²³ Harner, 87.

¹²⁴ Harner, 87.

anarthrous predicative nouns [substantiv uten artikkel] preceding the verb may be primarily qualitative in force yet may also have some connotation of definitiveness. The categories of qualitiveness and definiteness, that is, and not mutually exclusive, and frequently it is a delicate exegetical issue for the interpreter to decide which emphasis a Greek writer had in mind.¹²⁵

Harner skriver altså at i slike tilfeller som Joh 1:1 må man tenke på ordets kvalitative betydning og dets «bestemthet». Man må tenke på hva θεός betyr i sammenhengen, og i hvilken grad det er bestemt eller ubestemt. Disse to elementene utelukker ikke hverandre, altså kan θεός i dette tilfellet vise til den ene Guds natur, uten å nødvendigvis bli oversatt i bestemt form.

Slik jeg tolker både Haenchen og Harner støtter de ikke å oversette θεός i bestemt form, fordi θεός og λόγος ikke er identiske. Samtidig sier de ikke at man kan skille dem fra hverandre. Dermed, mener jeg, har JV benyttet dem til å underbygge deres valg, rent grammatisk, men at de ikke har gitt dem mulighet til å si noe utenfor grammatikken. Dette er en uredelig bruk av kilder, ettersom både Haenchen og Harner her tolkes til å mene noe det ikke ser ut til at de gjør.

4.5 Avslutning

Jeg stilte spørsmålet om måten JV bruker bibelen til å argumentere for sin teologi er legitim. Furuli skriver at for å forstå bibelens budskap trenger vi bare vende oss til grammatikk og leksikon. Jeg mener at det jeg har tatt frem om offentlig forkynnelse ut fra Rom 10:10, og forståelsen av Joh 1:1 viser at dette ikke stemmer.

I tilfellet med Rom 10:10 så vi det greske ordet kan ha ulike nyanser, nyanser det kan være vanskelig å skille mellom hvis vi bare ser på den umiddelbare konteksten det står i. Ved å trekke frem en nyanse kan man få setningen til å si noe helt annet enn dersom man trekker frem en annen nyanse. Det kan virke som det er tilfellet her. NV trekker frem en nyanse av ordet som er legitim i seg selv, men konteksten ellers tilsier noe annet.

Det samme gjelder Joh 1:1. Dette er et vers det er svært vanskelig å oversette. Noe av det som gjør det vanskelig er det greske språkets kompleksitet, men også at det i større grad i dette

¹²⁵ Harner, 87.

eksempelet er et uttrykk for den kulturen forfatteren levde i. Dette har særlig tilknytning til at der her ser ut til å være snakk om poesi, og i poesien kan forfatteren få ordene til å gi mening ut fra den kontekst det er fortalt i. Slik som at vannet i skapelsesfortellingen i 1. Mos signaliserer at kaoskreftene hadde overtaket, ikke bare at planeten var fylt med vann.

Dersom man utelukkende benytter seg av språklige verktøy kan man fort miste ulike sentrale elementer som forfatteren mest sannsynlig har intendert; som for eksempel at Ordet var Gud men samtidig ikke Gud.

Jeg mener at ut fra de to eksemplene jeg har gitt ovenfor, er det tendenser til *eisegese* i JVs bruk av bibelen som grunnlag for deres lære. Jeg har ikke gjort nok forskning til å si at det er gjennomgående, men mine funn viser at det er noe å være særlig var på i møte med JVs bibelbruk.

5 Jesus og gjerningene

Her vil jeg drøfte forholdet mellom Jesu offer og de gjerningene menneskene gjør for å oppnå frelse. Jeg vil undersøke hva Jesu offer har bidratt med, og hvor sentrale menneskenes gjerninger er for at man kan få evig liv.

Det er tydelig at menneskene ikke kan få evig liv uten å ta imot den gaven Jesus gav da han døde og sto opp igjen. Ut fra det jeg har vist tidligere gjennom avhandlingen mener JV at Jesus har slettet den synden som Adam gjorde, og han har gitt menneskene mulighet til å få evig liv. Dette begrunner JV ut fra sjel-for-sjel prinsippet; Adam var et menneske som gjorde galt, så han og hans etterkommere ble straffet av Gud. Straffen var å miste retten til å leve i paradiset med Gud. Gud opprettet offerkulten, slik at han kunne være med dem. Ettersom ingen klarte å gi en fullverdig betaling av det menneskene skyldte Gud, måtte offerkulten overholdes. Jesus var fullt og helt et menneske som levde et syndfritt liv, slik Adam ikke klarte. Slik kunne han dekke den skyld Adam hadde påført menneskene. Jesus sletter gjelden menneskene har, og bringer balanse i regnskapet. Man får en ny vektskål, tom og i balanse. Fra før av var det en overvekt av synder, og man hadde ikke sjans til å slette all gjeld, man hadde ikke sjans til å bringe balanse. Men gjennom Jesu offer får man en ny start. Kanskje er det bedre å si at man får starte med blanke ark.

Før man tar imot gaven fra Jesus, er man fanget i synd som følge av Adams synd. Den gaven man får av Jesus er en ny start. Man blir satt fri, og får muligheten til å gjøre det Adam ikke klarte; leve etter Guds vilje. JV mener så at dette gjøres gjennom at man blir døpt, gjør gode ting, forkynner offentlig, og angreir de feilene man gjør. Denne nye starten får man når man begynner å tro på Jesus. Tro i betydningen stole på, jamfør *Du kan få leve evig på en paradisiske jord*:

Hvordan viser du at du velger livet? For det første må du tro på Jehova og på hans løfter. Er du fullstendig overbevist om at Gud er til, «og at han lønner dem som søker ham»? (Hebreerne 11: 6) Du må stole på Gud, akkurat som en sønn eller datter stoler på en kjærlig far. (Salme 103: 13, 14; Ordspråkene 3: 11, 12) Når du har en slik tro, vil du ikke tvile på at Guds veiledning er forstandig, eller at hans veier er rette, selv om du noen ganger ikke forstår tingene fullt ut.¹²⁶

¹²⁶ WBTS, *Du kan få leve på en paradisiske jord*, 250.

Først må man tro på Gud, så vise at du har tilliten til Gud, gjennom å leve etter Jesu bud, bli døpt og å fortelle andre om Bibelens budskap.

Det er nærliggende å tenke at disse gjerningene er egenproduserte bevis for at du virkelig tror på Gud. Dette ser vi blant annet av JVs tolkning av Jakob 2:18: «Vis meg din tro uten gjerningene, og jeg skal vise deg min tro ved mine gjerninger.» (NV) JV forstår dette som at man må vise, gjennom måten man lever på, at man har tro og tillit til Gud.

Når man tar imot Jesu gave, ser det ut til at JV mener man får muligheten til å få del i frelsen og evig liv etter døden. Det har jeg vist gjennom oppgaven, og jeg mener det også kommer tydelig frem i sitatet under hentet fra artikkelen *Hva Gud har gjort for deg*. Her skriver WBTS om hvor høyt Gud elsker verden, artikkelen er bygget opp rundt Joh 3:16 som sier følgende: «For Gud elsket verden så høyt at han ga sin enbårne Sønn, for at enhver som viser tro på ham, ikke skal bli tilintetgjort, men få evig liv.» (NV). De forklarer at vi mennesker trenger en frelser for å få evig liv, og at Jesus er den frelseren. Gud har skaffet menneskene den hjelpen de trenger for å motta evig liv. Artikkelen avslutter på følgende vis:

Hvis du stopper opp og tenker over det Gud har gjort for deg og for menneskeheten i sin alminnelighet, vil det bli klart for deg at han allerede har gjort mye. Vi mennesker har livet, intelligens, forholdsvis god helse og det som må til for å opprettholde livet. Den gave Gud har gitt oss i form av Jesu gjeløsningsoffer, kan dessuten bety enda større velsignelser, slik vi lærer av Johannes 3:16.

Evig liv under fredelige og gode forhold, uten sykdom, krig, hungersnød eller død, vil innebære stor lykke og utallige velsignelser. Om du kommer til å oppleve alt dette, avhenger helt og holdent av deg selv. Det spørsmålet som gjenstår, er egentlig: Hva gjør du for Gud?¹²⁷

Jesu gjeløsningsoffer, hans fullkomne liv, gis i gave til den som tror. Det betyr at du får muligheten til å få evig liv. Denne muligheten ser ut til å komme som en ny start. Du får starte på nytt og du får muligheten til å bevise din tro på Gud og at du kan leve etter hans bud. Hva skjer så om du synder og ikke klarer å leve opp til den standarden som Jesus gav? I artikkelen «Tro på Jesus» – er det nok å tro på Jesus for å bli frelst? som jeg viste til i kapittel **3.4.1. Arbeide på frelsen** må man angre de feil man gjør, etter man har tatt imot gaven. I en annen artikkel viser de til at «[a]postelen Paulus oppfordret folk til å «angre og vende seg til Gud

¹²⁷ WBTS, «Hva Gud har gjort for deg», 6, lest 13. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2014162?q=joh+3%3A16&p=par>.

ved å gjøre gjerninger som passer for anger»¹²⁸ (Apg. 26: 20 NV) Det vil da altså si at etter man har tatt imot gaven fra Jesus blir man tilgitt den nedarvede synden fra Adam, og at de synder man begår etter at man har tatt imot gaven må gjøres opp for ved å vise at man angrer gjennom å gjøre «gjerninger som passer for anger». Dette er noe jeg kunne gått dypere inn på. For å finne svar på om alle synder kan angres, om det er en gradering av synd hvor noen synder ikke går an å angre. Eller hva skjer i tilfellet der en mister troen og forlater JV, må man da starte på nytt med å bli døpt på nytt og på den måten få enda en ny start?

Det ser ut til at man ikke må veie opp feilene man begår, med gode handlinger. Derfor passer ikke bildet med vektskålen helt. Det er mer rett å si at man starter med blanke ark, og så må man be Gud om å fjerne de feilskjærene som kommer etter man har mottatt den nye starten.

5.1 Hvilken frelseslære?

Ut fra det jeg presenterte tidligere i oppgaven om frelseslære, vil jeg konkludere med at JV ser på Jesu offer som en betaling for menneskene synder. Gud trengte et offer for at menneskenes synder skulle bli tilgitt slik at man kunne oppnå evig liv. Før Jesus var dette gjort gjennom ofring av dyr. Men dette var offer som stadig måtte gjentas, de var ikke nok. Jesu offer var nok fordi hans offer var lik det som krevdes, nemlig et syndfritt liv som betaling for Adams syndige liv. Dette finner jeg også støtte i hos Chryssides når han skriver at JV «prefer to talk about ransom sacrifice rather than substitutionary atonement.»¹²⁹ De holder Jesu offer som et forsonende offer som var nok til å dekke det menneskene skyldte.

Jesus var et fullkomment menneske da han levde på jorden. Dette er sentralt i JVs kristologi, for Jesus kunne ikke være mer eller mindre enn et fullkomment menneske da han døde og gav sitt liv som et gjenløsningsoffer.¹³⁰ Jesus måtte betale den nøyaktige pris som Adam skyldte Gud; et fullkomment menneskeliv. Dette betyr da, som vi har vert inne på, at de som tror tar imot gaven blir kjøpt fri fra den nedarvede synd. Konsekvensen av dette er at de i praksis får

¹²⁸ WBTS, «Anger som fører overtredere tilbake til Gud», 21, lest 17. mai 2021, <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1981646?q=angre&p=par>.

¹²⁹ Chryssides, *Jehovah's Witnesses*, 145.

¹³⁰ Penton, *Apocalypse delayed*, 264.

et syndfritt liv i det de tar imot gaven, men den er ikke en forsikring i fremtiden. Etter man har fått den nedarvede synden tilgitt, må man da leve slik Adam ikke klarte.

6 Oppsummering og konklusjon

Først i oppgaven la jeg frem JVs soteriologi og kristologi. Jeg la frem hvorfor man behøver å bli frelst, ifølge JV. Deretter gav jeg en kort innføring i kristologi utenfor JV. Dette gjorde jeg for å senere kunne vise hvor JVs soteriologi ligger i forhold til dette. Så la jeg frem JVs kristologi og viste at de mener at Jesus er en engel, Guds første skapning, men at når han var på jorden var han fullt og helt et fullkomment menneske. Til sist i dette kapittelet viste jeg hvordan JV tolker Jesu offer og hvor tett menneskes egne handlinger, de nødvendige skrittene, er knyttet til frelsen. At i tillegg til å tro på Jesus må man leve etter Jesu bud, og det er noe man må gjøre daglig når man «arbeider på egen frelse».

Etter dette la jeg frem om JVs bruk av bibelen. Jeg la først frem hvordan bibelen er brukt opp igjennom kirkehistorien, og viste utviklingen av ulike metoder i bibeltolking. Så presenterte jeg hvordan JV har brukt bibelen, og jeg gjennomgikk noen eksempler. Gjennom dette mener jeg å ha funnet ut at JV bruker bibelen på en måte som lett kan føre til misforståelse og alternative tolkninger. Deriblant at de ikke benytter seg av den historisk kritiske metode, og at de ikke følger middelalderens metoder i tilstrekkelig grad når det kommer til blant annet allegorisk lesing. Dette gjør at JV ved flere anledninger ser ut til å lese en mening inn teksten, ikke dra en mening ut. Dog kan jeg ikke si at dette er gjennomgående i JVs litteratur.

Videre har jeg drøftet forholdet mellom Jesu gave, og de gjerningene man må gjøre for å oppnå frelse, og hva JV mener med å tro på Jesus. Jeg drøfter her ulike elementer fra kapittel 3 og 4 for å finne svar på problemstillingen. Jeg forsøkte å argumentere for at JV operer med ulike nyanser av ordet tro, både en intellektuell tro på at Jesus finnes, men også som noe som må komme til uttrykk gjennom måten man lever på. I forbindelse med dette presenterte jeg en forståelse av Jesu gave som en ny start. At når man har fått denne nye starten må man vise at man tror på Gud gjennom måten man lever på.

Dette er en av konsekvensene på JVs soteriologi som følge av deres kristologi; fordi Jesus var et fullkomment menneske var hans liv motsetningen til Adams liv, og kunne virke som et gjensløsningsoffer av tilsvarende verdi. Det kan ikke gjøre at man får evig liv uansett, det må man arbeide for etter man har mottatt den nye starten. Jesu offer blir da en betaling for å fri menneskene ut fra synden som er arvet fra Adam, men ikke nødvendigvis de man selv gjør. De ser det ut til at man må betale for selv gjennom «oppriktig anger».

Jesu offer gir dem som tror på ham en ny start, slik at man kan bevise at man stoler på Gud.

7 Litteraturliste

- Hendrickson Publishers Blog. «9 Things You Need to Know about The Complete Jewish Study Bible», 26. januar 2017. <https://hendricksonpublishers.blog/2017/01/26/9-things-you-need-to-know-about-the-complete-jewish-study-bible/>.
- Austad, Torleiv. *Tolkning av kristen tro: metodespørsmål i systematisk teologi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2008.
- «bekjenne - Det Norske Akademis ordbok». Åpnet 15. april 2021. <https://naob.no/ordbok/bekjenne>.
- Brooke Foss Westcott og Fenton John Antholy Hort. *The New Testament In The Original Greek*. The Macmillan Company, 1925. <http://archive.org/details/newtestamentinth027928mbp>.
- Chryssides, George D. *Jehovah's Witnesses: continuity and change*. Ashgate new religions. Burlington: Ashgate, 2015.
- Danker, Frederick W., Walter Bauer, og William Arndt. *A Greek-English lexicon of the New Testament and other early Christian literature*. 3rd ed. Chicago: University of Chicago Press, 2000.
- «erklære - Det Norske Akademis ordbok». Åpnet 15. april 2021. <https://naob.no/ordbok/erkl%C3%A6re>.
- Haenchen, Ernst, Robert Walter Funk, og Ulrich Busse. *John: A Commentary on the Gospel of John*. Hermeneia--a Critical and Historical Commentary on the Bible. Philadelphia: Fortress Press, 1984.
- Harner, Philip B. «Qualitative Anarthrous Predicate Nouns: Mark 15:39 and John 1:1». *Journal of Biblical Literature* 92, nr. 1 (1973): 75–87. <https://doi.org/10.2307/3262756>.
- Henriksen, Roar. *Gud bor i Brooklyn en bok om Jehovas vitner*. Oslo: Gyldendal, 2004.
- Hvalvik, Reidar. *Drømmen om det tapte paradiset en bok om Jehovas vitners lære*. Oslo: Credo, 1990.
- Knox, Zoe. «The History of the Jehovah's Witnesses: An Appraisal of Recent Scholarship». *Journal of Religious History* 41, nr. 2 (2017): 251–60. <https://doi.org/10.1111/1467-9809.12425>.
- Knox, Zoe Katrina. *Jehovah's witnesses and the secular world: from the 1870s to the present*. Histories of the Sacred and Secular, 1700-2000. London: Palgrave Macmillan, 2018.
- Leivestad, Ragnar, og Helge Sandvei. *Nytestamentlig gresk grammatik*. Oslo: Universitetsforlaget, 2010.
- Leivestad, Ragnar, og Turid Karlsen Seim. «bibelvitenskap». I *Store norske leksikon*, 21. januar 2019. <http://snl.no/bibelvitenskap>.
- McGrath, Alister E. *Christian theology: an introduction*. 25th Anniversary Sixth Edition. Chichester, West Sussex ; Malden, MA: Wiley, Blackwell, 2017.
- Nestle, Eberhard, og Erwin Nestle. *Novum testamentum Graece =: Novum testamentum Graece*. Redigert av Barbara Aland, Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo Maria Martini, Bruce Manning Metzger, og Holger Strutwolf. 28th revised edition, 5th corrected printing. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 2016.
- Penton, M. James. *Apocalypse delayed: the story of Jehovah's Witnesses*. Third edition. Toronto ; Buffalo: University of Toronto Press, 2015.
- Ringnes, Hege Kristin, red. *Jehovas vitner: en flerfaglig studie*. Oslo: Universitetsforlaget, 2010.
- Sodal, Helje Kringlebotn, Torleiv Austad, Paul Leer-Salvesen, og Bernt T Oftestad. *Det kristne Norge: innføring i konfesjonskunnskap*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2002.

- WBTS, (Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania). *Aid to bible understanding.*, 1971. <https://wol.jw.org/en/wol/library/r1/lp-e/all-publications/books/aid-ad>.
- . «Anger som fører overtredere tilbake til Gud». Lest 17. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1981646?q=angre&p=par>.
- . «Bibelen — en bok som det er meningen at vi skal forstå». Åpnet 5. mars 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1994721>.
- . *Du kan få leve på en paradisisk jord*, 1991. <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/pe>.
- . «Du kan få overleve og komme inn på en ny jord». Åpnet 12. mars 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/su>.
- . «Er læren om ‘én gang frelst, alltid frelst’ bibelsk?» Åpnet 23. april 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502016155>.
- . «Fikk Jesus en fysisk eller en åndelig kropp etter sin oppstandelse?» Åpnet 3. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502015203?q=Fikk+Jesus+en+fysisk+eller+en+%C3%A5ndelig+kropp+etter+sin+oppstandelse&p=par>.
- . «Fortsett å arbeide på deres egen frelse!» Åpnet 22. april 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1998803?q=Filipperne+2%3A12&p=par>.
- . *Hva er det bibelen egentlig lærer?*, 2013. <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/bh/0>.
- . «Hva er frelse?» Åpnet 17. februar 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502016130>.
- . «Hva Gud har gjort for deg». Åpnet 13. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2014162?q=joh+3%3A16&p=par>.
- . «Hvem er erkeengelen Mikael?» Åpnet 4. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/102002085?q=erkeengelen+Mikael&p=par>.
- . «Hvordan er Jesu offer en ‘løsepenge for mange’?» Åpnet 17. februar 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502016129#h=1:0>.
- . «Hvorfor har Gud en organisasjon?» [wol.jw.org](https://www.jw.org/no/bibliotek/boker/et-godt-budskap-fra-gud/jehovas-vitners-organisasjon/). Åpnet 28. januar 2021.
- . *Innsikt i de hellige skrifter*. Bd. 1, 2019. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1200004780>.
- . *Innsikt i de hellige skrifter*. Bd. 2. Åpnet 3. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1200004781>.
- . *Insight on the Scriptures*. Bd. 2, 2018. <https://wol.jw.org/en/wol/d/r1/lp-e/1200004781>.
- . *Jehovas vitner – forkynnere av guds rike*, 1993. <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/jv>.
- . «Jesus frelser — hvordan?» Åpnet 18. februar 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2001841?q=Jesus+frelser&p=par>.
- . «Kan man egentlig vite hvem som skrev Bibelen?» Åpnet 13. april 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/502012485>.
- . *Ny verden-oversettelsen*, 2018. <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/nwt/100>.
- . *Rapport for tjenesteåret 2019*. Åpnet 14. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/publication/r3/lp-n/syr19>.
- . «Setter du pris på det Jehova har gjort for å utfri deg?» Åpnet 21. april 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2009685#h=1:0-25:303>.

- . «Spørsmål fra leserne». Åpnet 12. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/1990888>.
- . «‘Tro på Jesus’ – er det nok å tro på Jesus for å bli frelst?» Åpnet 21. april 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/500100101>.
- . «Vi vandrer på lysets sti». Åpnet 25. februar 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2006126>.
- . «Vis tro på Jehovas løfter». Åpnet 11. mai 2021. <https://wol.jw.org/no/wol/d/r3/lp-n/2016767>.
- Westcott, Brooke Foss, Fenton John Anthony Hort, og Philip Schaff. *The New Testament in the Original Greek*. New York, Harper and brothers, 1882. <http://archive.org/details/newtestamentinor00westrich>.

